

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Martina Ostrá

Vybrané instituty soukromého práva v kontextu dodavatelsko-odběratelských vztahů

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Vybrané instituty soukromého práva v kontextu dodavatelsko-odběratelských vztahů*“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 5. září 2016

.....
Martina Ostrá

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. et Mgr. Janu Petrovovi, Ph.D. LL.M. za cenné rady a připomínky, a JUDr. Jiřímu Žákovi za poskytnuté konzultace. Dále bych chtěla poděkovat svým nejbližším, bez jejichž podpory by tato práce nevznikla.

Obsah práce

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1 Dodavatelsko-odběratelské vztahy	9
1.1 Obchodní závazky	9
1.2 Dodavatelsko-odběratelské vztahy	10
1.2.1 Obecné vymezení	10
1.2.2 Dělení.....	10
1.2.3 Dlouhodobost dodavatelsko-odběratelských vztahů	11
1.3 Konstrukce dodavatelsko-odběratelských vztahů.....	11
1.4 Zvláštnosti stavebních vztahů	12
1.4.1 Zvláštní konstrukce stavebních vztahů	12
1.4.2 Smluvní podmínky FIDIC	14
1.4.3 Správce stavby	15
1.5 Vymezení DO vztahů pro účely práce	15
2 Porušení smluvních povinností v dodavatelsko-odběratelských vztazích	17
2.1 Způsoby porušení smluvních povinností	17
2.2 Vadné splnění jako způsob porušení smluvních povinností.....	18
2.3 Subjekty práv a povinností z vadného splnění	18
2.3.1 Obecná ustanovení ObčZ a smlouvy o dílo	18
2.3.2 Stavební díla.....	20
2.3.3 FIDIC.....	21
2.4 Existence úplatného závazku.....	21
2.4.1 Obecná ustanovení ObčZ a smlouvy o dílo	21
2.4.2 Stavební díla.....	24
2.4.3 FIDIC.....	25
2.5 Porušení povinnosti řádně splnit a převzetí vadného plnění	25
2.6 Kvalita vady	28
2.6.1 Obecná ustanovení ObčZ a smlouvy o dílo	28
2.6.2 Stavební díla.....	29
2.6.3 FIDIC.....	30
2.7 Neexistence okolností vylučujících vznik práv a povinností z vadného splnění....	30

2.8	Vymahatelnost práv z vadného splnění	31
2.8.1	Obecná ustanovení ObčZ a smlouvy o dílo	31
2.8.2	Stavební díla.....	32
2.8.3	FIDIC.....	33
3	Právní následky porušení smlouvy	35
3.1	Obecně o právních následcích	35
3.2	Zvláštní právní následky vadného splnění	35
3.2.1	Obecná ustanovení ObčZ.....	35
3.2.2	Ustanovení smlouvy o dílo	37
3.2.3	Stavební díla.....	40
3.2.4	FIDIC.....	42
3.3	Další právní následky vadného splnění – vybrané otázky	43
	Závěr.....	46
	Seznam použitých zdrojů	48
	Shrnutí.....	52
	Abstract	52
	Seznam klíčových slov v českém a anglickém jazyce.....	53

Seznam použitých zkratek

ObčZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
StZ	Zákon č. 183/2006 Sb., zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
CONS	Conditions of Contract for Construction For Building and Engineering Works Designed by the Employer
Construction Subcontract	Conditions of Subcontract for Construction For Building and Engineering Works Designed by the Employer
NS ČR	Nejvyšší soud České republiky
ÚS ČR	Ústavní soud České republiky
B2B	Business-to-business contracts
B2C	Business-to-consumer contracts
B2G	Business-to-government contracts

Úvod

Účelem dodavatelsko-odběratelských vztahů je dodání předmětu plnění odběrateli. V rámci konkurenceschopnosti jednotlivých dodavatelů je nutné, aby tito byli schopni vyhovět náročným požadavkům odběratelů a dodat co nejkomplexnější plnění. Ve složitých projektech není však mnohdy v moci dodavatele zajistit komplexnost, odbornost a kvalitu celého plnění pouze svými silami či prostřednictvím svých zaměstnanců. Proto často dodavatel ke splnění svých povinností využívá další subjekt, který disponuje odbornými předpoklady pro řádné splnění konkrétní části (či dokonce celku) konečného předmětu plnění. Takový subjekt označujeme jako subdodavatele.

Využití subdodavatele přináší mnoho výhod. Jeho prostřednictvím je zajištěn odborný výkon činnosti, na kterou se takový subdodavatel specializuje a která není předmětem činnosti dodavatele. Využití subdodavatele může být také levnější a rychlejší.

V důsledku přítomnosti subdodavatele při plnění vlastních povinností však hlavní dodavatel nese i rizika spojená s porušením subdodavatelových smluvních povinností. Subdodavatel např. nesplní svoji povinnost řádně, nebo včas, anebo poruší jinou povinnost vyplývající ze smlouvy, což se může projevit i v hlavním vztahu dodavatele k odběrateli.

Diplomová práce se zaměřuje na dodavatelsko-odběratelské vztahy jako takové a na analýzu vybraného způsobu porušení smlouvy a jeho právních následků ve víceúrovňových dodavatelsko-odběratelských vztazích.

Cíle diplomové práce jsou:

1. Vymezit soukromoprávní obchodní víceúrovňové dodavatelsko-odběratelské vztahy a klasifikovat je dle vybraných hledisek. Analyzovat možné konstrukce víceúrovňových dodavatelsko-odběratelských vztahů. Nastínit zvláštnosti některých dodavatelsko-odběratelských vztahů.
2. Obecně vymezit způsoby porušení smlouvy a blíže analyzovat vadné splnění v právní úpravě zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“). Zhodnotit úpravu vadného splnění v rámci stavebních děl v ObčZ. Analyzovat úpravu vadného splnění ve smluvních podmínkách FIDIC a komparovat s českou právní úpravou.
3. Analyzovat právní následky vadného splnění ve víceúrovňových dodavatelsko-odběratelských vztazích. Nastínit další problematické okruhy v souvislosti s právními následky vadného splnění v těchto vztazích.

Hlavním cílem diplomové práce je analyzovat českou právní úpravu dané problematiky a tuto komparovat s příslušnými mezinárodními vzorovými smluvními

podmínkami FIDIC, doporučit konkrétní smluvní opatření pro jednotlivé subjekty a navrhnout řešení *de lege ferenda*.

K dosažení stanovených cílů budou ověřovány následující hypotézy:

1. Právní úprava soukromoprávních obchodních dodavatelsko-odběratelských vztahů je dostatečná. Zvláštnosti co do uspořádání vztahů a stanovení smluvních podmínek přináší oblast týkající se stavebních děl.
2. Vadné splnění jako vybraný způsob porušení smlouvy je v ObčZ pro účely vícestupňových dodavatelsko-odběratelských vztahů nedostatečně upraveno. Úprava vadného splnění v rámci stavebních děl v ObčZ značí určitý pokrok, avšak zároveň je značně problematická. Smluvní podmínky FIDIC reagují na potřeby vícestupňových dodavatelsko-odběratelských vztahů lépe než ObčZ.
3. Právní následky vadného splnění lze dělit na obecné a zvláštní. Zvláštní právní následky v ObčZ odpovídají zvláštním právním následkům vadného splnění ve smluvních podmínkách FIDIC.

K ověření hypotéz poslouží několiké výzkumné metody (zejména metoda analýzy, dedukce a komparativní), jakož i metody výkladu (zejména jazykový a teleologický výklad).

Důvodem výběru daného tématu je aktuálnost problematiky smluvních povinností, jejich správného ošetření ve smlouvě a právních následků jejich porušení. Vícestupňové dodavatelsko-odběratelské vztahy vznikají prakticky ve všech oblastech obchodní činnosti. Ačkoliv jsou tyto vztahy v obchodní praxi zcela běžné, není jim podle mého názoru ve srovnání se zahraničím v tuzemské právní úpravě věnovaná dostatečná pozornost.

Pozitivem využití subdodavatele je zajištění plnění subjektem, který má k tomu odborné předpoklady, a snížení nákladů. Dodavatel na sebe však také přebírá určité riziko spočívající v možném porušení subdodavatelových povinností a v těchto případech je řešení nutno hledat primárně ve smlouvě. Nepočítá-li smlouva s takovými případy nebo je-li řešení v ní uvedené nedostatečné, může být využití subdodavatele naopak spojeno s nepřiměřeně vysokými náklady, ať už v důsledku aplikace podpůrných ustanovení zákona, nebo v důsledku vedení nákladného sporu se subdodavatelem či odběratelem.

1 Dodavatelsko-odběratelské vztahy

Pod dodavatelsko-odběratelskými vztahy si lze představit mnoho rozličných vztahů. V této části se pokusím co nejvíce popsat a definovat obchodní dodavatelsko-odběratelské vztahy, přičemž hlavním cílem je zjistit, jak platná právní úprava upravuje obchodní závazky, s jakými druhy, typy a stupni se můžeme v praxi setkat a zda existují v některých oblastech obchodní praxe nějaké zvláštnosti. Následovat bude vymezení konkrétního dodavatelsko-odběratelského vztahu pro účely této práce.

1.1 Obchodní závazky

ObčZ řadí závazky do části čtvrté upravující relativní majetková práva. Předchozí právní úprava zavedla dvoukolejnost závazků a výslovně upravovala obchodní závazky jako okruh určitých specifických vztahů. ObčZ sjednocuje právní úpravu závazků do jednoho pramene a obchodní závazky pojmově neupravuje, moderní právní teorie však i dnes obchodní závazky jako určitý okruh specifických závazků vyčleňuje. Obchodní závazkové právo chápe jako „*formálně kodifikovaný systém výjimek z obecného závazkového práva občanského buď pro vztahy s povinnou účastí podnikatele, nebo pro obligace [...] v souvislosti s podnikáním*“¹. Tyto výjimky pak zákon stanoví buď tak, že pro podnikatele zavádí zvláštní možnosti (např. § 1751 odst. 3 ObčZ), nebo aplikaci určitého obecného pravidla pro podnikatele zapovídá (např. § 1797 ObčZ).

V souvislosti s pojmem obchodní závazky se setkáváme dále s pojmy business-to-business contracts (B2B), business-to-consumer contracts (B2C) a business-to-government contracts (B2G). B2B vztahy vznikají mezi podnikateli navzájem, přičemž pojmovým znakem zde je, že tento vztah vzniká v souvislosti s jejich podnikatelskou činností, tedy je možno tyto vztahy označit jako tzv. oboustranné obchody². B2C vztahy jsou jednostranné obchody, v nichž vystupuje podnikatel na jedné straně a spotřebitel na druhé straně³. Konečně B2G označuje vztah podnikatele a státu, resp. veřejnoprávní korporace či svazu.⁴

¹ BEJČEK In BEJČEK, J., ŠILHÁN J. a kol.. *Obchodní smlouvy – závazky v podnikání*. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, s. 5.

² Tamtéž.

³ Tamtéž. Někdy se můžeme setkat s výrazem business-to-customer contracts, označujícím vztah podnikatele a zákazníka, nicméně alespoň v právní oblasti je upřednostňován consumer, protože zákazníkem může být i podnikatel.

⁴ Tamtéž. Někdy se vyskytuje také zkratka B2A contracts, která podle některých autorů znamená business-to-anybody, tedy vztah podnikatele a kohokoliv, podle jiných autorů pak vyjadřuje vztah business-to-administrative, což ale spíše odpovídá B2G kontraktům.

1.2 Dodavatelsko-odběratelské vztahy

1.2.1 Obecné vymezení

Dodavatelsko-odběratelské vztahy jsou závazkové vztahy, kdy věřitelově pohledávce odpovídá dlužníkův dluh.⁵ Pohledávka věřitele spočívá v právu na objednané plnění a dlužníkův dluh v povinnosti takové plnění dodat. Předmětem dodavatelsko-odběratelských vztahů je plnění majetkové povahy. Subjektem stojícím na straně dodavatele může být kdokoliv, stejně tak odběratelem.

Obecnou právní úpravu dodavatelsko-odběratelských vztahů nenajdeme. Předmětem dodavatelsko-odběratelských vztahů může být cokoliv, co má majetkovou povahu. Nemusí se jednat vždy jen o konkrétní věc (dodání díla či materiálu). Předmětem může být i činnost (dodání služeb). V souvislosti s tím, jaké povinnosti jsou navázány na toto plnění, se jednotlivé vztahy od sebe odlišují.

1.2.2 Dělení

Nelze tedy jednoznačně definovat a právně zakotvit, co jsou dodavatelsko-odběratelské vztahy. Nicméně pro účely této práce je vhodné vymezit obecné znaky těchto vztahů a učinit jejich alespoň obecné dělení podle následujících hledisek:

- podle druhu,
- podle typu,
- podle stupně.

Z hlediska druhu se může jednat buď o vztahy obchodní, nebo neobchodní. O obchodních vztazích bylo pojednáno výše, jedná se o zmíněné B2B, B2C a B2G. Pro tyto obchodní vztahy je společným pojmovým znakem status podnikatele, resp. souvislost s podnikáním alespoň jedné ze stran. V ostatních případech se jedná o neobchodní vztahy.

Z hlediska typu můžeme dodavatelsko-odběratelské vztahy rozdělit dle povahy majetkového plnění do dvou základních kategorií. Toto plnění může spočívat buď v dodání věcí (např. materiálu), anebo v dodání, resp. poskytnutí činnosti (služeb). Oběma kategoriím pak odpovídají jednotlivé smluvní typy dodavatelsko-odběratelských smluv. Hlediska materiálu a činnosti se uplatňují jako rozlišovací kritéria též v případě pochybností, zda se jedná o kupní smlouvu (dodávka materiálu) či smlouvu o dílo (dodávka činnosti) dle § 2086 ObčZ. Pokud odběratel⁶ na základě smlouvy o dodávce zboží, které má být teprve vyrobeno či vyhotoven, dodá podstatnou část materiálu nutného pro zhotovení věci a zhotovitel dodá zanedbatelnou část materiálu a dále činnost spočívající ve zhotovení věci, pak se bude jednat

⁵ Srov. § 1721 ObčZ.

⁶ Anebo třetí subjekt, jemuž má být věc odevzdána.

o smlouvu o dílo. Pokud však podstatnou část materiálu dodá subjekt, který věc i zhotoví, pak se bude v pochybnostech jednat o smlouvu kupní. V některých případech však bude sporné, zda převažuje činnost či dodávka materiálu, resp. zda se dodávka materiálu týká podstatné části.

V praxi může někdy existovat pochybnost o tom, zda se v konkrétním případě jedná o smlouvu kupní či o dílo, prvotně by se však měl vždy zohledňovat úmysl stran a až v případě pochybností by se mělo dospět k aplikaci rozlišovacího ustanovení. Platí tak pravidlo, že určující je obsah právního jednání a vůle smluvních stran.⁷ Dodavatelsko-odběratelská smlouva tak může být označena jakkoliv, určujícím jsou však práva a povinnosti stanovené stranami.

Z hlediska stupně pak můžeme rozlišovat vztahy jednoduché a složité. Jednoduché vztahy jsou jednostupňové vztahy, v nichž vystupuje na jedné straně dodavatel a na straně druhé odběratel. Složité vztahy vznikají v důsledku přítomnosti dalšího subjektu rozšiřujícího tento vztah vertikálně o další stupeň. Takový subjekt se zpravidla označuje jako subdodavatel⁸ a vždy je ve smluvním vztahu k některému ze subjektů hlavního dodavatelského vztahu, přičemž není vyloučena přítomnost více subdodavatelů najednou. Pokud takový subdodavatel má další své subdodavatele, pak tito představují další stupeň atd.

1.2.3 Dlouhodobost dodavatelsko-odběratelských vztahů

Pro zkoumané vztahy je typické, že jsou často založeny na dlouhodobé spolupráci. Dodavatel dlouhodobě spolupracuje se subdodavatelem, které již zná a na něž se může spolehnout. K takovému účelu pak subjekty často uzavírají tzv. rámcovou smlouvu o spolupráci (též rámcová kupní smlouva či rámcová smlouva o dílo, aj.) a na základě ní pak realizují jednotlivé zakázky.

K realizaci rámcové smlouvy je nutno uzavřít smlouvu o konkrétním projektu (tzv. realizační smlouva). Součástí těchto dílčích realizačních smluv se pak stává i rámcová smlouva, včetně všech práv a povinností zde stanovených.⁹

1.3 Konstrukce dodavatelsko-odběratelských vztahů

ObčZ nám příliš o tom, jak jsou konstruovány vícestupňové dodavatelsko-odběratelské vztahy, nepoví. Nelze se však omezit na tvrzení, že subdodavatel je smluvní

⁷ Srov. § 555 odst. 1 ObčZ.

⁸ Ačkoliv § 2630 ObčZ tento subjekt označuje jako poddodavatele a stejně tak činí i zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, domnívám se, že je pojem subdodavatel obecně používanější, a proto je v této práci upřednostňován před pojmem poddodavatel.

⁹ HULMÁK, M. In HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 25 (§ 1724), bod 10.

partner výhradně hlavního dodavatele. Ačkoliv se na první pohled může zdát, že se jedná o nečastější konstrukci subdodavatelských vztahů, v praxi se uplatňuje i odlišná konstrukce, která má za cíl řešit řadu praktických problémů. Jedná-li se však o případ, kdy je subdodavatel smluvním partnerem dodavatele, pak si subdodavatele vybírá dodavatel¹⁰, nicméně takový výběr může podléhat schválení ze strany odběratele¹¹.¹² Do smluvního vztahu se subdodavatelem však již odběratel nezasahuje a ten tedy vzniká výhradně mezi dodavatelem a subdodavatelem.

Můžeme však narazit i na případy, kdy má dodavatel povinnost spolupracovat s konkrétním subdodavatelem, jehož výběr záleží pouze na odběrateli.¹³ Povinnost spolupracovat s vybraným subdodavatelem pak vyplývá ze smlouvy mezi hlavním dodavatelem a odběratelem. Ovšem i v této situaci subdodavatelskou smlouvu uzavře se subdodavatelem hlavní dodavatel, případně odběratel, později však smlouvu postoupí hlavnímu dodavateli.¹⁴

Nesmíme pominout ani další možnost, kdy bude subdodavatel zahrnut přímo do hlavní dodavatelské smlouvy, resp. se stane její třetí smluvní stranou. Tehdy se však v podstatě mění jeho postavení a je spíše v pozici spoludlužníka.

Ačkoliv konstrukcí může být mnoho, podstatné je, že v daném čase a v daném případě existuje potřeba využití všech zmíněných subjektů, resp. že jejich přítomnost na sobě závisí. Subdodavatel by zde nebyl, kdyby zde nebyl vztah hlavního dodavatele a odběratele. Existuje zde tedy určitá závislost mezi přítomností všech subjektů.

1.4 Zvláštnosti stavebních vztahů

1.4.1 Zvláštní konstrukce stavebních vztahů

V rámci dodavatelsko-odběratelských vztahů, jejichž předmětem je zhotovení, oprava či úprava stavby (dále jen „stavební dílo“), se setkáváme s přítomností subdodavatelů velmi často. V těchto projektech se běžně vyskytuje i více subdodavatelů najednou a vzhledem

¹⁰ Tzv. „domestic subcontractor“, viz např. CONSTRUCTION INDUSTRY DEVELOPMENT BOARD. Subcontracting arrangements. *Inform Practice Note* [online]. Květen 2007 [cit. dne 23. 8. 2016]. Dostupné z <<http://fidic.org/sites/default/files/pn07.pdf>>.

¹¹ Tzv. selected subcontractor, tamtéž.

¹² Např. musí dodavatel (zhotovitel na základě smlouvy o dílo) získat předchozí souhlas správce stavby (pověřeného dozorem nad stavbou) pro konkrétního subdodavatele, zatímco v případě dodavatele materiálu (součástek) takový souhlas nutný není. Srov. čl. 4.4 FIDIC. *Conditions of Contract for Construction For Building and Engineering Works Designed by the Employer*. The Red Book. First Edition. 1999.

¹³ Tzv. nominated subcontractor, CONSTRUCTION INDUSTRY DEVELOPMENT BOARD. Subcontracting arrangements ...

¹⁴ OLERÍNÝ, M. *Řízení stavebních projektů. Ceny a smlouvy v zahraniční praxi*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, s. 183.

k náročnosti projektů a koordinace činnosti jednotlivých subjektů je nutné vzájemné práva a povinnosti všech subjektů co nejlépe smluvně ošetřit.

ObčZ sice v § 2630 s přítomností subdodavatelů pro účely zhotovení stavebního díla počítá, avšak co do konstrukce, resp. požadavků na uspořádání vícestupňových dodavatelsko-odběratelských vztahů nic zvláštního nestanoví. S jiným přístupem se můžeme setkat např. v Německu, které počítá s určitými způsoby, jakými lze zhotovit stavební dílo za použití dalších subjektů. V rámci těchto zvláštních uspořádání se pak přenáší práva a povinnosti na subjekty, které se podílejí na zhotovení díla, což může být určitým zdrojem inspirace pro stavební praxi.

První formou je tzv. „tichá společnost“.¹⁵ Ta pochází z německého Beihilfegemeinschaft (dále jen jako „BEGE“). Tento subjekt nemá právní osobnost a povinným ze smlouvy o dílo je pouze subjekt, který je označen jako dodavatel ve smlouvě s odběratelem. Ten také nese odpovědnost za řádné splnění celého díla, tedy i za ostatní subjekty podílející se na zhotovení stavby. Prostřednictvím společenské smlouvy či smlouvy o tiché společnosti se však dodavatel může dohodnout s dalšími subjekty na realizaci díla, nesení rizik a úpravě jednotlivých práv a povinností.¹⁶ V prostředí České republiky by podobnou konstrukci umožňovala právě smlouva společenská dle § 2716 ObčZ či smlouva o tiché společnosti dle § 2747 ObčZ. Nevýhody tohoto uspořádání vyplývají již z faktu, že tato společnost není právnickou osobou a nemá tedy ani právní osobnost, ani aktivní a pasivní procesní způsobilost a přenos rizik je pouze vnitřní záležitostí smluvních stran společnosti.

Dalším zvláštním uspořádáním je tzv. „konsorcium“ vycházející z německého Konsortium. Podobně jako v případě BEGE se jedná o společnost bez právní osobnosti. Proti BEGE jsou však subjekty, které se podílejí na zhotovení díla, přímo zavázány vůči odběrateli společně a nerozdílně. Uvnitř konsorcia si pak subjekty vzájemně rozdělují jednotlivé povinnosti pramenící z toho, že každý subjekt vykonává příslušnou část díla odděleně. Avšak i v tomto případě se jedná o vypořádání vzájemných vztahů pouze s interními účinky^{17,18}. Každý ze subjektů se tak již projektu účastní a nese celkovou odpovědnost za splnění díla.

¹⁵ KLEE, L. *Smluvní vztahy výstavbových projektů*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2012. S. 18. Autor uvedený subjekt označuje jako tzv. tiché sdružení, s přihlédnutím k nové terminologii v § 2716 ObčZ se „sdružení“ nahrazuje pojmem „společnost“.

¹⁶ LANGER, H. *Vergütungsrisiken des Subunternehmers im internationalen Industrieanlagenbau: eine vergleichende Studie über die Zulässigkeit bedingender Zahlungsklauseln nach deutschem, amerikanischem und englischem Recht*. Berlin : Tenea Verlag Ltd., 2004. S. 29. Dostupné online z <http://www.jurawelt.com/sunrise/media/mediafiles/13772/tenea_juraweltbd73_langer.pdf>.

¹⁷ KLEE, L. *Smluvní vztahy výstavbových projektů...*, s. 19.

¹⁸ LANGER, H. *Vergütungsrisiken des Subunternehmers ...*, s. 25.

Konečně se pak setkáme s tzv. *Arbeitsgemeinschaft in der Bauwirtschaft* (dále jen jako „ARGE“), neboli právnickou osobou s vlastní právní osobností a nezávislou na právní osobnosti subjektů – společníků.¹⁹ ARGE se nachází v pozici dodavatele a přímo tedy uzavírá smlouvu s odběratelem. Společníci pak dílo zhotovují společně ze společných, do ARGE vnesených prostředků. Na zisku a ztrátě se pak společníci podílejí v závislosti na velikosti svých podílů.²⁰

1.4.2 Smluvní podmínky FIDIC

Jak bylo již řečeno, stavební projekty patří mezi ty nejsložitější a přítomnost subdodavatelů je ve vztazích v této oblasti běžná. Stavební praxe si je složitosti a rizik vznikajících v důsledku přítomnosti více subjektů vědoma, a proto se dnes můžeme setkat s řadou vzorových dokumentů a komentářů vydávaných odbornými organizacemi, které se snaží usnadnit tyto vztahy od procesu kontraktace, až po případné řešení sporů. Vzorové smluvní podmínky FIDIC tvoří nejpoužívanější vzor obchodních podmínek smlouvy o dílo na zhotovení stavby.²¹ Dnes jsou tyto podmínky rozšířeny na několikere verze, přizpůsobené zvláštnostem jednotlivých výstavbových projektů. Nejpoužívanějším vzorem jsou *Conditions of Contract for Construction For Building and Engineering Works Designed by the Employer*²² (dále jen jako „CONS“). Pro usnadnění smluvních jednání a realizací zakázek prostřednictvím subdodávek FIDIC vydala též zvláštní vzorové smluvní podmínky pro účely smlouvy o dílo mezi dodavatelem a subdodavatelem, tzv. *Conditions of Subcontract for Construction For Building and Engineering Works Designed by the Employer*²³ (dále jen jako „Construction Subcontract“), které se použijí v situaci, kdy je hlavní dodavatelsko-odběratelský vztah založen smlouvou o dílo na základě CONS.

Aplikace smluvních podmínek FIDIC je umožněna na základě § 1751 odst. 3 ObčZ, které stanoví možnost smluvních stran podnikatelů určit část obsahu smlouvy i pouhým odkazem na obchodní podmínky vypracované odbornými či zájmovými organizacemi.²⁴ FIDIC jako Mezinárodní federace konzultačních inženýrů²⁵ znak odborné organizace jistě naplňuje. Předpokladem použití smluvních podmínek FIDIC tak je uzavření smlouvy o dílo

¹⁹ KLEE, L. *Smluvní vztahy výstavbových projektů...*, s. 19.

²⁰ LANGER, H. *Vergütungsrisiken des Subunternehmers ...*, s. 24.

²¹ KLEE, L. *Smluvní podmínky FIDIC*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. S. 1.

²² FIDIC. *Conditions of Contract for Construction For Building and Engineering Works Designed by the Employer*. The Red Book. First Edition. 1999.

²³ FIDIC. *Conditions of Subcontract for Building and Engineering Works Designed by the Employer*. First Edition. 2011.

²⁴ KLEE, L. *Stavební smluvní právo*. 1. Vydání. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2015. S. 116.

²⁵ Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils, jejímž členem je i Česká asociace konzultačních inženýrů (CACE), reprezentující Českou republiku, viz <<http://www.cace.cz/fidic.php>>.

společně s uvedením odkazu na tyto smluvní podmínky, které se okamžikem uzavření smlouvy stávají součástí této smlouvy.

Smluvní podmínky FIDIC jsou vytvářeny pro účely stavebních projektů, které dosahují značné složitosti, jak co do realizace samotného projektu, tak co do počtu subjektů zúčastněných na realizaci. S jejich aplikací se můžeme již běžně setkat i v České republice. Právě CONS byly podkladem např. pro přijetí tzv. Obchodních podmínek staveb pozemních komunikací²⁶, které se používají při realizaci veřejných zakázek na infrastrukturní projekty. Proto je vhodné se smluvními podmínkami FIDIC zabývat podrobněji a snad se jimi i inspirovat. V dalších částech této práce k nim²⁷ je tedy přihlédnuto a vybrané články těchto smluvních podmínek jsou blíže analyzovány a komparovány s českou právní úpravou.

1.4.3 Správce stavby

V rámci dodavatelsko-odběratelských vztahů, jejichž předmětem je zhotovení stavby, se můžeme setkat ještě s přítomností dalšího subjektu, tzv. správce stavby. Tento subjekt je ve smluvním vztahu s odběratelem, přesto by měl být spíše nezávislý, neboť jeho úlohou je provádění dozoru na stavbě, převzetí stavebního díla či jeho částí, vydávání potvrzení dodavateli (např. o převzetí díla), dále pak zprostředkování komunikace mezi odběratelem a dodavatelem a mnohdy i předcházení případným sporům nebo vedení stran k vzájemné dohodě.²⁸ Správce stavby předpokládá i § 2630 odst. 1 písm. c) ObčZ a též CONS a v této souvislosti je tedy jeho přítomnost zohledněna v dalších částech této práce.

1.5 Vymezení DO vztahů pro účely práce

Pro další zkoumání jsou dodavatelsko-odběratelské vztahy zúženy na soukromoprávní B2B závazky. Subjektem zkoumaných vztahů je tedy vždy podnikatel, ať už v postavení odběratele, dodavatele, tak všech subdodavatelů. Práce se tedy nezabývá otázkami spotřebitelského práva. Předmětem této práce dále budou pouze soukromoprávní vztahy, tedy nikoli vztahy vzniklé na základě procesu zadávání veřejných zakázek.

Vzhledem k rozdílům mezi kupní smlouvou a smlouvou o dílo není v možnostech této práce zohlednit oba smluvní typy, a proto se tato práce zaměří pouze na takové dodavatelsko-odběratelské vztahy, které jsou zakládány smlouvou o dílo, ať už na úrovni hlavního dodavatelského vztahu, tak na úrovni subdodavatského vztahu. Vztah mezi odběratelem (objednatelem) a hlavním dodavatelem (zhotovitelem) bude tedy v níže

²⁶ Usnesení Ministerstva dopravy, č.j. 321/08-910-IPK/1, ze dne 9. dubna 2008. Dostupné online zde <<http://www.pjpk.cz/OP/OP%20staveb%20%20m-rozsahu.pdf>>.

²⁷ Konkrétně ke CONS a Construction Subcontract.

²⁸ KLEE, L. *Stavební smluvní právo ...*, s. 31.

uvedených případech zakládán smlouvou o dílo, stejně jako vztah mezi hlavním dodavatelem (objednatelem) a každým ze subdodavatelů (zhotovitelů).

2 Porušení smluvních povinností v dodavatelsko-odběratelských vztazích

2.1 Způsoby porušení smluvních povinností

Za porušení smlouvy je nutno považovat „*jakoukoliv odchylku toho, co mezi stranami je, od toho, co by na základě jejich závazku být mělo.*“²⁹ Vezmeme-li v potaz rozdíl mezi obsahem smlouvy a obsahem závazku, spočívající v rozsahu práv a povinností, dojdeme k výsledku, že obsah závazku je mnohem širší než obsah smlouvy.³⁰ Proto lze též říci, že porušením nebude jen porušení povinnosti dlužníka plnit dluh, nebo porušení povinnosti věřitele zaplatit za plnění, avšak i mnoho dalších, ze závazku plynoucích povinností. Obsahem závazku jsou totiž nejen povinnosti primární, ale i povinnosti sekundární. Následky tak má jakékoliv porušení smlouvy. Pokud by s porušením sekundárních povinností nebyly spojeny žádné následky, pak by tyto povinnosti postrádaly svůj smysl.

Dosavadní klasifikace mnohdy zaměňuje způsoby porušení smlouvy s následky těchto porušení. Můžeme se však setkat s takovou koncepcí, která mezi způsoby porušení smlouvy řadí závazkový delikt, nemožnost plnění, vadné splnění a prodlení věřitele či dlužníka.³¹ Uvedené členění, které nahrazuje dosavadní dělení způsobů porušení smlouvy na odpovědnost za prodlení, odpovědnost za vady a odpovědnost za škodu, dělí způsoby porušení smlouvy dle druhu porušované povinnosti, přičemž jednotlivým porušením odpovídají konkrétní právní následky.

Cílem této části je analýza vybraného způsobu porušení smluvní povinnosti. Pro účely této práce byl vybrán způsob porušení smluvní povinnosti spočívající ve vadném splnění. Úkolem této části je zjistit, jaké předpoklady musí být naplněny ke vzniku práv a povinností z vad díla. Dřívější terminologie „práva z odpovědnosti za vady“ se s účinností ObčZ mění a nově³² se v zákoně setkáme s pojmy „práva z vadného plnění“ a „povinnosti z vadného plnění“. Ke vzniku právních následků vadného splnění je nutné naplnit určité zákonem stanovené předpoklady. Tyto předpoklady vychází jednak z obecných ustanovení o právech z vad v hlavě I., části čtvrté ObčZ, jednak ze zvláštních ustanovení u typových smluv v hlavě II., části čtvrté ObčZ. Účelem této části je porovnat jak obecnou, tak zvláštní úpravu. Cílem je dále zjistit, zda může vzniknout tzv. spoluodpovědnost za řádné splnění díla subdodavatelů

²⁹ ŠILHÁN, J. *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 4.

³⁰ Tamtéž, s. 5, pozn. pod čarou č. 13.

³¹ Tamtéž, s. 45.

³² V důsledku změny pojetí odpovědnosti v ObčZ z retrospektivní na perspektivní.

společně s hlavním dodavatelem, a jaké zákonné předpoklady pro to musí být splněny s ohledem na dodržení všech základních zásad soukromého práva.

2.2 Vadné splnění jako způsob porušení smluvních povinností

Ke zjištění, zda došlo k vadnému splnění a ke vzniku práv a povinností z vadného splnění, je nutno zkoumat následující zákonné předpoklady³³:

1. subjekty práv a povinností z vadného splnění,
2. úplatnost závazku,
3. porušení povinnosti splnit řádně a převzetí vadného plnění,
4. kvalita vady,
5. neexistence okolností vylučujících vznik práv a povinností z vadného splnění.

Jsou-li naplněny tyto předpoklady, pak práva a povinnosti z vadného splnění vzniknou. Dalším předpokladem je vytknutí vady vůči druhé smluvní straně, které sice nemá vliv na vznik práv a povinností z vadného splnění, ale může mít vliv na následnou úspěšnost žalobce v soudním řízení, a proto tento znak nelze opomenout.

V následujících kapitolách se budeme věnovat analýze jednotlivých předpokladů.

2.3 Subjekty práv a povinností z vadného splnění

2.3.1 Obecná ustanovení ObčZ a smlouvy o dílo

Ust. § 1908 odst. 2 ObčZ stanovuje, že dlužník plní dluh na svůj náklad a nebezpečí. Toto ustanovení předpokládá že primárně povinnost splnit dluh (tedy odpovědnost za řádné splnění dluhu) náleží dlužníku. Toto však nevylučuje možnost dlužníka splnit dluh prostřednictvím dalšího subjektu, bude-li zachována povinnost dlužníka plnit na svůj náklad a nebezpečí. Jestliže by však dlužník plnil zcela na náklad někoho jiného a nesl-li by nebezpečí někdo jiný, pak by dlužníková povinnost splnit dluh nebyla dána a v podstatě by se vůbec nejednalo o dlužníka.³⁴ Dlužník, tj. dodavatel, tedy nese odpovědnost za řádné splnění díla a té se nemůže úplně vzdát, neboť by se potom nejednalo o závazek ve smyslu práva.³⁵

Uvedené je v souladu s § 1935 ObčZ, které obsahuje základní zásadu závazkového práva, tj. odpovědnost za pomocníka při plnění dluhu, a stanovuje, že ačkoliv dlužník plní pomocí jiné osoby, nese odpovědnost za splnění tak, jako by plnil sám. Toto ustanovení vyjadřuje možnost dlužníka splnit svůj dluh prostřednictvím jiného, zároveň však zdůrazňuje, že zavázal-li se dlužník ke splnění dluhu, pak právě on je stranou závazku a jeho povinností je dluh splnit. Jakým způsobem dluh splní, to je na jeho rozhodnutí. V některých případech však

³³ § 1914 ObčZ.

³⁴ Šilhán In HULMÁK a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část...*, s. 849 (§ 1908).

³⁵ Tamtéž, s. 952 (§ 1935).

může vyplývat ze smlouvy povinnost splnit dluh osobně, resp. omezení okruhu možných subdodavatelů, které se na splnění dluhu mohou podílet, případně podmínění jejich účasti na projektu souhlasem druhé strany. Tak tomu bude podle § 2589 ObčZ. Zda je povinnost provést dílo osobně či pod osobním vedením může vyplývat buď z povahy závazku, anebo z okolností případu.³⁶

Subdodavatel, který není smluvní stranou hlavní dodavatelské smlouvy s odběratelem, nelze založit odpovědnost za řádné splnění celého konečného díla, bez jeho vědomí. Jednou z nejdůležitějších zásad soukromého práva je vedle autonomie vůle zásada zákazu založení práv a povinností třetím osobám bez jejich souhlasu. Tato zásada vlastně limituje autonomii vůle a chrání postavení třetích osob a zachovává rovnost všech subjektů soukromého práva. Každý si může upravovat pouze své vlastní záležitosti a zásadně nesmí zasahovat do záležitostí třetích osob.³⁷ Není-li tedy subdodavatel v dodavatelsko-odběratelském vztahu účasten hlavní dodavatelské smlouvy, a stanoví-li tato smlouva subdodavateli jako třetí osobě povinnosti, pak je takové smluvní ujednání absolutně neplatné na základě § 588 ObčZ.³⁸

Jednou z možností, jak může smlouva založit subdodavateli povinnosti z konečného vadného splnění, je tedy existence trojstranného závazku mezi odběratelem, dodavatelem a subdodavatelem. Pokud však bude subdodavatel stranou hlavního závazku, pak se v podstatě mění jeho postavení a je spíše v pozici spoludlužníka odpovědného za řádné splnění třeba jen části díla např. v podobě subdodávky druhému dlužníku, nicméně odpovědného společně a nerozdílně s druhým dlužníkem. To má však za důsledek nejen vznik případných povinností z vadného splnění, ale také možnost odběratele požadovat splnění celého dluhu i po subdodavateli, jak je stanoveno v § 1872, s možností následného vypořádání mezi spoludlužníky. Vícestranný závazek bude častější spíše v případě subdodavatelských smluv mezi více subdodavateli a hlavním dodavatelem.

Další možností je stanovení smluvního ujednání v dodavatelské smlouvě, na základě kterého je dodavatel povinen ve veškerých svých subdodavatelských smlouvách ujednat právo odběratele uplatňovat případná práva z vadného splnění přímo proti subdodavateli.³⁹

Co se týče ustanovení o smlouvě o dílo, povinným subjektem je zhotovitel⁴⁰ (dodavatel) a oprávněným subjektem objednatel⁴¹ (odběratel).

³⁶ Tamtéž, s. 951 (§ 1935).

³⁷ MELZER, F., TÉGL., P. In MELZER, F., TÉGL., P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1 – 117*. Praha: Leges, 2013, s. 64 (§ 1).

³⁸ Tamtéž.

³⁹ CONTRACTS WORKING PARTY. *Form of Contract, Subcontracts, the International Yellow Book*. First edition. Rugby: Institution of Chemical Engineers, 2007, s. 16, bod 9.9.

2.3.2 Stavební díla

ObčZ však v § 2630 zavádí zvláštní konstrukci u stavebních děl, kdy rozšiřuje okruh subjektů povinných z vadného splnění hlavního dodavatele i na další subjekty:

- subdodavatele hlavního dodavatele,
- toho, kdo dodal stavební dokumentaci,
- toho, kdo prováděl dozor nad stavbou.

Závazek těchto subjektů je společný a nerozdílný, avšak omezený jen vzhledem k tomu, co každý subjekt sám dodal.

První podmínkou vzniku povinností subdodavatele je existence úplatného závazku mezi odběratelem a hlavním dodavatelem v podobě smlouvy, jejímž předmětem je úprava nemovité věci, zhotovení, oprava nebo úprava stavby.⁴² Dále zákon předpokládá existenci závazku mezi hlavním dodavatelem a subdodavatelem.⁴³ Podmínkou není smluvní vztah mezi subdodavatelem a odběratelem, dokonce o sobě tyto dva subjekty nemusí ani vědět.⁴⁴ Třetí podmínkou je vadné splnění hlavního díla a vznik povinností hlavního dodavatele z vadného splnění. Zákon totiž hovoří o společném a nerozdílném závazku s hlavním dodavatelem, takže nevzniknou-li povinnosti z vadného splnění hlavnímu dodavateli, tím spíše nemohou vzniknout ani subdodavatel.⁴⁵

Dále pak vzniká otázka, v jakých stupních vztahů je ještě rozumné subdodavatele zavazovat společnými povinnostmi a na jaké typy subdodavatelů se toto ustanovení bude vztahovat. Zákon hovoří o „poddodavateli zhotovitele“, a proto by se zde mělo uplatnit omezení na subdodavatele prvního stupně, a nikoli „poddodavatele poddodavatele“ a další stupně.⁴⁶ Zda se ustanovení týká dodavatelů služeb i dodavatelů materiálu, to rozhodne až judikatura. Nicméně se domnívám, že nelze povinnosti v § 2630 ObčZ ukládat subdodavatelům materiálů a součástek, protože tyto subjekty mnohdy nemohou vědět, že jsou

⁴⁰ § 2617 věta první ObčZ.

⁴¹ Což vyplývá z povinnosti objednatele dílo převzít, jak uvedeno v § 2586 odst. 1 ObčZ a v § 2605 odst. 1 věta druhá ObčZ.

⁴² Ust. § 2623 ObčZ.

⁴³ Tak lze usuzovat ze slovního spojení „poddodavatel zhotovitele“, přičemž závazek nijak typově neomezuje.

⁴⁴ Zde ve srovnání s obecnou úpravou nedochází v případě vadného splnění ke změně obsahu závazku, ani k jeho zániku a vzniku závazku nového, ale ke vzniku úplně nového závazku, jehož stranou je subdodavatel, dodavatel i odběratel, viz dále.

⁴⁵ VARGIC, Mikuláš. *Společná odpovědnost zhotovitele, subdodavatelů a dalších subjektů za vady stavby (IV). Nový občanský zákoník IV* [online]. Portál TZB-info. 17. 2. 2014 [cit. 2. 2. 2015]. Dostupné na <<http://www.tzb-info.cz/normy-a-pravni-predpisy-facility-management/10865-spolecna-odpovednost-zhotovitele-subdodavatelu-a-dalsich-subjektu-za-vady-stavby-iv>>.

⁴⁶ HECZKO, Tomasz. Spoluodpovědnost za vady díla, jehož předmětem je stavba. *Právní rozhledy*, 2015, č. 13-14, s. 457.

součástí vícestupňového dodavatelsko-odběratelského vztahu, zatímco subdodavatelé služeb předpokládají podle povahy svého plnění, že jsou součástí většího projektu.

2.3.3 FIDIC

CONS podobně jako ObčZ vychází ze základní zásady odpovědnosti za pomocníka při plnění dluhu. Dle čl. 4.4 CONS se stanoví, že je dodavatel odpovědný za porušení smluvních povinností jakéhokoli svého subdodavatele tak, jako kdyby šlo o jednání a porušení smluvních povinností dodavatele. Construction Subcontract pak vychází z principu, že tyto podmínky mají co nejvíce odpovídat podmínkám CONS⁴⁷ a dodavateli mají náležet v rámci subdodavatelské smlouvy ty práva a povinnosti, které náleží odběrateli v hlavním dodavatelsko-odběratelském vztahu, zatímco subdodavateli náleží ty práva a povinnosti, které náleží dodavateli ve vztahu o stupeň výše.⁴⁸ Cílem Construction Subcontract je přenést rizika z hlavního dodavatele na subdodavatele.⁴⁹ Co se týče práv a povinností z vadného splnění, CONS v čl. 11.2 v odkazu na odst. 11.1 uvádí, že veškeré práce vedoucí k odstranění vad díla provede dodavatel na svou odpovědnost a náklady, vznikne-li vada v důsledku na straně dodavatele.

Z uvedeného lze dovodit, že subjektem povinným z vadného splnění je dodavatel, neboť právě on nese odpovědnost za řádné splnění díla. Pokud bychom tento článek aplikovali na subdodavatele podle principu, že by v zásadě stranám subdodavatelské smlouvy měly náležet ty práva a povinnosti, které mají strany dodavatelské smlouvy, pak v případě, že se vada vyskytne na části díla, které bylo předmětem subdodávky subdodavatele, bude tento subdodavatel (vzhledem k tomu, co sám dodal) povinným z vadného splnění ve vztahu k dodavateli. Výslovně však CONS neuvádí, že subdodavatel nese povinnost z vadného splnění konečného díla společně s dodavatelem.

2.4 Existence úplatného závazku

2.4.1 Obecná ustanovení ObčZ a smlouvy o dílo

Zákon v § 1914 odst. 1 vztahuje povinnost plnit bez vad na úplatné závazky. Uvedené však neznamená, že se tato povinnost nevztahuje na bezúplatné závazky.⁵⁰ Opačný přístup by zbavoval dlužníky bezúplatných závazků povinnosti plnit řádně, což rozhodně není úmyslem zmíněného ustanovení. V případě bezúplatných závazků tedy povinnost splnit dluh řádně trvá.

⁴⁷ Tzv. princip „back-to-back“.

⁴⁸ SEPPALA, Christopher. *The new FIDIC international civil engineering subcontract*. Paris: FIDIC, January 1995. Dostupné online z <http://fidic.org/sites/default/files/red_subcon_intro.pdf>.

⁴⁹ Hovoří se dokonce o tzv. „total pass down of risk“. PINSENT MASON LLP. *Projects. FIDIC update* [online]. Únor 2010 [cit. 23. 8. 2016]. Dostupné z <<http://fidic.org/sites/default/files/FIDICUpdate0210.pdf>>.

⁵⁰ Srov. § 1908 odst. 2 ObčZ.

Rozdílné jsou však následky porušení této povinnosti v případě úplatných či bezúplatných závazků. Zákon stanovuje práva z vadného splnění pouze věřiteli úplatného závazku, zatímco v případě bezúplatných závazků taková práva věřiteli nestanovuje. To však neplatí bezmezně, neboť v některých případech zákon stanoví následky porušení povinnosti plnit řádně.⁵¹ V ostatních případech zákonodárce zastává názor, že není spravedlivé po dlužníku bezúplatného závazku žádat to, nač má právo věřitel úplatného závazku, tj. např. opravy či doplnění, neboť by se jednalo o další náklady na straně dlužníka (a to v některých případech i značné), ačkoliv smyslem takových závazků je právě bezúplatnost. Pokud tedy zákonodárce sezná potřebu přiznat věřiteli bezúplatných závazků práva z vadného splnění, pak volí cestu výslovného zakotvení takových práv u jednotlivých smluvních typů.

Úplata je určité protiplnění za poskytnuté plnění a může být jak peněžitá, tak nepeněžitá.⁵² V případě smlouvy o dílo je objednatel (odběratel) povinen převzít dílo a zaplatit za něj cenu.⁵³ Cena za dílo, neboli peněžní vyjádření hodnoty díla, naplňuje znaky úplaty a u smlouvy o dílo je tak znak úplatnosti nepochybně splněn.

Otázka úplaty, resp. ceny za dílo, významně souvisí s povinností převzít vadné dílo a vznikem práva na zaplacení ceny. ObčZ volí odlišnou úpravu proti ObchZ, když stanovuje povinnost převzít i vadné dílo, je-li předvedena jeho způsobilost sloužit svému účelu. Zákon tedy nedovoluje odmítnout dílo, které má určité vady, pokud plní svůj účel. ObčZ stanoví, že „*právo na zaplacení ceny díla vzniká provedením díla*“⁵⁴, přičemž provedením díla se rozumí, je-li dílo dokončeno a předáno⁵⁵. Dílo je dokončeno, pokud je „*předvedena jeho způsobilost sloužit svému účelu*“⁵⁶. Ve srovnání s úpravou ObchZ se za dokončené považuje tedy i takové dílo, které má vady, jestliže má způsobilost sloužit svému účelu⁵⁷. Pokud tuto způsobilost má, pak jej i přes vady odběratel musí převzít, čímž je dílo provedeno. Tímto okamžikem odběrateli vzniká povinnost zaplatit cenu díla⁵⁸ a dodavateli tomu odpovídající právo na zaplacení. Jestliže však dílo není způsobilé sloužit svému účelu, pak není dokončené a

⁵¹ Typicky u darování, srov. § 2065 ObčZ.

⁵² Petrov In HULMÁK a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část...*, s. 311 (§ 1792).

⁵³ § 2586 odst. 1 ObčZ.

⁵⁴ Ust. § 2610 ObčZ.

⁵⁵ Ust. § 2604 ObčZ.

⁵⁶ Ust. § 2605 odst. 1 ObčZ.

⁵⁷ ObchZ ve svém ust. § 554 odst. 1 stanovil povinnost provést dílo jeho „řádným ukončením“, tedy bez vad. Ve srovnání s ObchZ je tak ObčZ méně přísný a stanoví okamžik vzniku práva na zaplacení ceny díla již při dokončení.

⁵⁸ Vznik práva na zaplacení určité části ceny díla může být vázán na institut tzv. zádržného, viz dále.

objednateli nevzniká povinnost takové dílo převzít. Není stanovena povinnost odběratele přijmout každé (vadné) dílo, nýbrž jen to, které slouží sjednanému účelu⁵⁹.⁶⁰

Ačkoliv zákon stanovuje okamžik vzniku práva na zaplacení ceny a v podstatě vymezuje kvalitu (resp. intezitu) vady, pro kterou nelze odmítnout převzetí díla, je opět v intencích smluvních stran, ujednat si, které konkrétní vady tuto intezitu naplňují. Doporučuji tak smluvním stranám za účelem předcházení budoucím sporům již při uzavírání smlouvy konkretizovat vady drobné, které nemají vliv na účelnost díla, a vady větší intenzity a jejich konkrétní následky, např. následujícím způsobem:

Typ vady	Intenzita vady	Specifikace vady	Následek
I	Nízká	Drobná vada, nemá vliv na funkčnost a estetiku díla a použití díla k danému účelu.	Povinnost převzít dílo
II	Střední	Vada vyšší intenzity, dílo stále slouží svému účelu, nicméně použití v důsledku vady ztížené.	Povinnost převzít dílo a právo uplatnit institut zádržného
III	Vysoká	Dílo vůbec neslouží svému účelu.	Právo odmítnout převzetí díla

Tato úprava tak poskytuje větší jistotu nejen odběrateli, ale i dodavateli, protože mu vzniká právo na zaplacení ceny díla i tehdy, má-li dílo nějaké vady, které však nebrání tomu,

⁵⁹ V případě, že by odběratel odmítnul převzít dílo byť vadné, avšak sloužící svému účelu, dostal by se do prodlení, srov. § 1975 ObčZ. Pokud by však dodavatel nabídnul dílo s vadami, které neslouží svému účelu, a odběratel by je po právu odmítnul, pak by se naopak dodavatel dostal do prodlení, srov. ŠILHÁN, J. *Právní následky porušení smlouvy...*, s. 109.

⁶⁰ Jinak např. HORÁK, P. Smlouva o dílo v novém občanském zákoníku (Pohled soudce na vybrané otázky a použitelnost stávající judikatury). *Bulletin advokacie*, roč. 2014, č. 9, s. 22, který zastává názor, že odběratel převezme např. i zcela nefunkční dílo a vynaloží např. náklady na jeho uskladnění, ačkoliv lze již při převzetí očekávat, že dojde k odstoupení od smlouvy. Domnívám se, že je-li dílo zcela nefunkční, pak není dokončeno, neboť nemůže být předvedena jeho způsobilost sloužit svému účelu, a proto nevzniká v případě takto závažných vad povinnost dílo převzít, tedy ani nevzniká dodavateli právo na zaplacení ceny díla. Uvedené navazuje na dosavadní praxi smluvních stran, které si běžně stanovovaly povinnost převzít dílo i s vadami určitého druhu a odlišně si ujednaly okamžik vzniku práva na zaplacení ceny díla. Srov. rozsudek NS ČR ze dne 24. května 2007, sp. zn. 32 Odo 400/2006, rozsudek NS ČR ze dne 12. 3. 2002, sp. zn. 29 Odo 11/2001.

aby sloužilo svému účelu. Dodavatel tak nemusí nést veškeré náklady až do absolutního odstranění všech vad bez ohledu na jejich vliv na účelnost díla. Již v této fázi si totiž dodavatel zaslouží odměnu, byť v omezené výši. Omezená výše může spočívat např. v uplatnění tzv. institutu zádržného⁶¹, kdy si v případě výskytu některých vad ponechá odběratel část platby odpovídající odhadem přiměřeně jeho právu na slevu až do doby odstranění těchto vad. V okamžiku odstranění vad je pak odběratel povinen zádržné jako zbývající část ceny za dílo předat dodavateli.

U dlouhodobých kontraktů lze očekávat, že se strany dohodnou spíše na vzniku práva na zaplacení části ceny dokončením dílčí části díla.⁶² Z pohledu ochrany dodavatele je pak na místě ve smlouvě dohodnout následek případného porušení povinnosti odběratele zaplatit cenu za dílčí část díla, spočívající např. v přerušení díla či zpomalení zhotovování dalších částí až do okamžiku splnění odběratelovy povinnosti^{63, 64}.

2.4.2 Stavební díla

Úprava smlouvy o úpravě nemovité věci, o zhotovení, opravě nebo úpravě stavby je systematicky včleněna pod smlouvu o dílo a úplatnost tak nemusí být zvlášť zkoumána.

Co se týče povinnosti převzít stavební dílo, zákon přímo stanoví, že „*objednatel nemá právo odmítnout převzetí stavby pro ojedinělé drobné vady, které samy o sobě ani ve spojení s jinými nebrání užívání stavby funkčně nebo esteticky, ani její užívání podstatným způsobem neomezují.*“⁶⁵ V závislosti na převzetí díla pak opět vzniká právo na zaplacení ceny.

⁶¹ Zádržné vychází z § 2615 odst. 2 ve spojení s § 2108 ObčZ, který institut zádržného upravuje, a navazuje tak na dosavadní právní úpravu a judikaturu: srov. rozsudek NS ČR ze dne 25. ledna 2006, sp. zn. 32 Odo 444/2004, usnesení NS ČR ze dne 5. 6. 2006, sp. zn. 32 Odo 558/2005. Dále též BEDNÁŘ, V., KASÍK, P. In HULMÁK, M. a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 77 (§ 2108). TICHÝ, L., PIPKOVÁ P. J., BALARIN, J.: *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 189 an. (§ 2108). Vlastní úpravu zádržného obsahuje i CONS v čl. 14.9. Tato konstrukce se liší od zádržného dle ObčZ tím, že pokud ještě nebyly provedeny všechny práce k odstranění vad předmětu díla, může správce stavby odmítnout potvrdit částku odhadovaných nákladů těchto prací až do jejich úplného provedení, v důsledku čehož nedochází k úhradě ze strany odběratele.

⁶² I zde se však podpůrně použije výše zmíněné o povinnosti převzít vadné dílo a okamžiku vzniku práva na zaplacení ceny díla. Tato úprava tak sleduje myšlenku, že si hlavní dodavatel již v této fázi zaslouží odměnu, a koresponduje tak např. s mezinárodní praxí a s mezinárodními účetními standardy, které se týkají dlouhodobých kontraktů, podle nichž se výnos dodavatele stanovuje dle stupně dokončení smlouvy, tedy na základě toho „co si zaslouží“. Srov. Mezinárodní účetní standard 11, Smlouvy o zhotovení, nařízení Komise (ES) č. 1126/2008 ze dne 3. listopadu 2008, kterým se přijímají některé mezinárodní účetní standardy v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002, dostupné z <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R1126&from=EN>>.

⁶³ Čl. 16.1 CONS.

⁶⁴ Ve své podstatě se jedná o prodloužení odběratele, které vylučuje prodloužení dodavatele, srov. § 1968 věta druhá ObčZ.

⁶⁵ § 2628 ObčZ.

2.4.3 FIDIC

Předpokladem aplikace CONS a Construction Subcontract je uzavření smlouvy o dílo, jak bylo popsáno výše. I zde je tedy znak úplatnosti zjevně naplněn.

2.5 Porušení povinnosti řádně splnit a převzetí vadného plnění

ObčZ vychází z jiného konceptu odpovědnosti než dosavadní právní úprava. Odpovědnost za vady není již sekundární povinností, ale nově se na ni pohlíží jako na primární povinnost. Dlužník odpovídá za to, že plnění bude řádné, bez vad. Poruší-li tuto odpovědnost, nese následky v podobě povinností z vadného splnění, aniž je zkoumáno jeho zavinění⁶⁶. Lze hovořit o objektivní odpovědnosti za řádné splnění dluhu.

„Daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny“.⁶⁷ Jedná se o základní zásadu soukromého práva a v podstatě též o primární povinnost stran závazku spočívající ve splnění uzavřené smlouvy. Smlouvou o dílo se dodavatel zavazuje provést dílo, odběratel se zavazuje toto dílo převzít a zaplatit za něj cenu.⁶⁸

„Ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit“.⁶⁹ V ideálním případě závazek zaniká splněním dluhu⁷⁰, dle § 1908 odst. 2 ObčZ má dlužník povinnost splnit dluh řádně a včas. Ke splnění dojde tehdy, kdy plnění stranami dohodnuté ve smlouvě odpovídá jejich představě a má vlastnosti dohodnuté, stanovené přímo ve smlouvě, nebo určené alespoň obecně podle způsobu či účelu použití⁷¹, případně je-li plnění vadné, ale strana oprávněná svá práva z vadného splnění uplatnit nechce. Kontraktační proces nelze podceňovat a je potřeba mu věnovat zvýšenou pozornost. § 1914 odst. 1 ObčZ hovoří o vlastnostech vymíněných nebo obvyklých, což naznačuje, že si smluvní strany musí vzájemně sdělit své představy a vysvětlit případné nejasnosti ohledně plnění. Nelze tedy po druhé smluvní straně požadovat přehnané nároky, jestliže nebyly sděleny při uzavírání smlouvy. Naopak je nutno myslet již při kontraktačním procesu na to, že jsou chráněna jen oprávněná očekávání strany vyvolaná při kontraktačním procesu druhou stranou.⁷²

⁶⁶ Šilhán In HULMÁK a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část...*, s. 872 (§ 1914).

⁶⁷ § 3 odst. 2 písm. d) ObčZ.

⁶⁸ § 2586 odst. 1 ObčZ.

⁶⁹ § 1721 ObčZ.

⁷⁰ § 1908 odst. 1 ObčZ.

⁷¹ § 1914 odst. 1 ObčZ.

⁷² Šilhán In HULMÁK a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část...*, s. 875 (§ 1914). Tedy taková očekávání, která jsou již v okamžiku kontraktace známá druhé smluvní straně. Uvedený přístup sleduje zásadu poctivosti v § 6 odst. 1 ObčZ. Tato známá oprávněná očekávání jsou chráněna, tedy porušení oprávněných očekávání druhé smluvní strany zakládá porušení smluvní povinnosti, přičemž se zde nemusí jednat jen o porušení hlavní smluvní povinnosti splnit dluhované plnění, ale též o porušení jiné povinnosti (např. nezasahovat do zájmů druhé smluvní strany). Srov. ŠILHÁN, J. *Právní následky porušení smlouvy...*, s. 8.

Vadné splnění je tak porušením povinnosti splnit svůj dluh řádně, tedy povinnosti provést dílo řádně, bez vad dle specifikace ve smlouvě o dílo, resp. s vlastnostmi alespoň obvyklými.⁷³ Vždy je však nutno myslet na to, že vady vznikly nejpozději v okamžiku splnění dluhu.⁷⁴ Pokud vady vzniknou až poté, co je dluh splněn, pak v důsledku přechodu nebezpečí škody na věřitele nese tento i nebezpečí vzniku vad.⁷⁵

K terminologii „vadné splnění“ literatura uvádí, že se jedná o nevhodné slovní spojení, protože pokud by se skutečně jednalo o „splnění“, pak by věřitel ztratil možnost odmítnout vadné plnění (ačkoliv práva z vadného splnění by mu náležela) a v rozporu s § 1910 by byl nucen přijmout něco jiného, než co odpovídá jeho pohledávce. Avšak i tehdy, je-li vadně splněno (věřitel přijme vadné plnění), závazek nezaniká. Následkem vadného splnění je vznik práv a povinností, tedy modifikace obsahu původního závazku.⁷⁶ Nelze však opomenout, že se jedná o obecnou a dispozitivní právní úpravu a zákon někdy stanovuje zvláštní povinnost vadné plnění přijmout⁷⁷ nebo ve smlouvě může být taková povinnost dohodnuta. Bude-li dodavatelsko-odběratelský vztah založen jiným smluvním typem než smlouvou o dílo či nepojmenovaným smluvním typem, v němž nebude zakotvena povinnost přijmout plnění např. i přes zjevné nebo drobné vady, a nebude-li u tohoto smluvního typu ani zvláštní zákonné ustanovení, pak bude mít odběratel obecně právo vadné plnění nejprve odmítnout, aniž by došlo k vadnému splnění dluhu. Pokud však odběratel takové plnění i přes jeho vady přijme, pak bude dluh vadně splněn a nadále budou odběrateli náležet práva z takového vadného splnění.

Dle § 1908 odst. 1 ObčZ závazek zaniká splněním dluhu. Zákon zde žádný přívlastek splnění nepoužívá, zatímco v odst. 2 téhož ustanovení používá spojení „řádné splnění“ a v § 1914 odst. 2 ObčZ „vadné splnění“. Je otázka, zda se jedná o nedopatření nebo úmysl zákonodárce, domnívám se však, že by mělo být „prosté splnění“ v § 1908 odst. 1 ObčZ vykládáno ve spojení s odst. 2 téhož ustanovení a mělo by se tedy i v tomto případě jednat o splnění řádné. Pak teprve až „řádným splnění“ může zaniknout závazek, a proto „vadné

⁷³ § 1914 odst. 1 ObčZ je nutno vykládat společně s § 1915 a § 1916 ObčZ, kde jsou demonstrativně vyjádřeny skutkové podstaty vadného splnění.

⁷⁴ Rozhodný okamžik, kdy musí vady existovat, je zákonem vztažen k okamžiku splnění, nicméně tento okamžik může nastat i později, např. při přechodu nebezpečí škody na věřitele, srov. ust. § 2617 ObčZ.

⁷⁵ Výjimkou je institut záruky, viz dále.

⁷⁶ Šilhán In HULMÁK a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část...*, s. 844 (§ 1908).

⁷⁷ Např. již zmíněné ustanovení § 2605 odst. 1 ObčZ týkající se smlouvy o dílo je stanovena povinnost objednatel převzít dokončené dílo, ačkoliv má vady, které nebrání způsobilosti díla sloužit svému účelu. Shodně § 2628 ObčZ vylučuje právo objednatel odmítnout stavbu pro drobné vady. Objednatel v těchto případech musí dílo převzít i tehdy, má-li zjevné, resp. drobné vady, je-li dílo způsobilé sloužit svému účelu. Objednatel může učinit výhrady a uplatnit práva z vadného plnění, není mu však umožněno převzetí díla v těchto případech odmítnout.

splnění“ ve smyslu § 1914 odst. 2 ObčZ nemůže způsobit zánik závazku, ale pouze jeho modifikaci. Poskytnutí dluhovaného plnění (splnění) tedy může být řádné a vadné. Při vadném splnění pak „*dochází přeci jen k nějakému splnění a věřitel plnění přebírá*“⁷⁸ a tedy musí poskytnuté plnění (byť vadné) převzít, jinak by mu žádná práva z vadného splnění nevznikla.

Otázka, zda může být splněno vadně či nikoli⁷⁹ souvisí s povahou závazku, jehož obsahem jsou nově náležející práva a povinnosti z vadného splnění. Literatura uvádí dva názory: zaprvé se může jednat o změnu v obsahu závazku, který zaniká teprve až v okamžiku uspokojení práv z vadného splnění, zadruhé se může jednat o zánik závazku původního a vznik závazku nového, jehož obsahem jsou práva a povinnosti z vadného splnění.⁸⁰

S ohledem na výše uvedené se přikláním k názoru prvnímu, neboť v případě „vadného splnění“ nedochází ke splnění závazku, tedy k zániku závazku splněním. Věřiteli ze zákona vznikají určitá práva a dlužníku určité povinnosti. Obsah dosavadního závazku se mění a závazek zaniká teprve až řádným splněním dluhu⁸¹. Vytknutím vady a uplatněním práva z vadného splnění oprávněný subjekt podobu dluhu povinného subjektu modifikuje. Splněním povinnosti povinného subjektu odpovídající uplatněnému právu oprávněného subjektu dojde ke splnění modifikovaného dluhu, a tím i k zániku závazku ve smyslu ust. § 1908 odst. 1 ObčZ.

Uvedený názor podporuje např. akcesorická povaha zajištění dluhu. Zajištění dluhu zaniká zánikem dluhu samotného. Pokud by okamžikem vadného splnění zanikl původní závazek a vznikl závazek nový, pak by zaniklo i zajištění a pozice věřitele by tak byla významně oslabena. Proto se jeví rozumnějším závěr, že v důsledku vadného splnění dojde pouze k určité modifikaci dosavadního závazku a ožijí práva a povinnosti z vadného splnění.

Tento názor se jeví rozumnější také ve srovnání s úpravou pozdního splnění, kdy sám zákon předpokládá, že ke splnění dluhu a zániku závazku dojde i v případě plnění, které

⁷⁸ ŠILHÁN, J. *Právní následky porušení smlouvy...*, s. 108. Autor publikace nápaditě rozlišuje „vadné plnění“ (poskytnutí, resp. nabídnutí vadného dluhovaného plnění dlužníkem v okamžiku, kdy věřitel doposud neměl možnost plnění převzít; pokud by je odmítl, pak by se jednalo o prodlení) a „vadné splnění“ (poskytnutí vadného dluhovaného plnění dlužníkem v okamžiku, kdy toto věřitel již převzal). V souladu s terminologickým rozlišením by tedy následkem vadného splnění měly být správně „práva a povinnosti z vadného splnění“, neboť tyto vzniknou až tehdy, je-li vadně splněno.

⁷⁹ Tedy zda poskytnutím vadného plnění dochází ke splnění dluhu a tedy k zániku závazku ve smyslu ust. § 1908 odst. 1 ObčZ či nikoli.

⁸⁰ Šilhán In HULMÁK a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část...*, s. 845 (§ 1908).

⁸¹ Srov. výklad výše a ust. § 1908 odst. 1 ObčZ.

nastane až po sjednané době, zatímco v případě vadného splnění v zákoně žádné podobné ustanovení nenajdeme.⁸²

Obecně nemusí mít rozhodnutí, zda jde o změnu v obsahu závazku či o zánik závazku původního a vznik závazku nového, příliš velké praktické důsledky, nicméně v případě eventuálního vzniku společných povinností subdodavatelů z vadného plnění vedle hlavního dodavatele na základě § 2630 ObčZ dochází ke zvláštní situaci. Zde žádný závazek mezi subdodavatelem a odběratelem není. Zřejmě tak dochází jak k modifikaci závazku mezi dodavatelem a odběratelem, tak k rozšíření tohoto závazku na další subjekt, tedy ke vzniku nového závazku se specifickým obsahem, omezeným pouze na práva a povinnosti z vadného splnění. Uvedenou konstrukcí tak vzniká závazek mezi těmito subjekty ze zákona.

2.6 Kvalita vady

2.6.1 Obecná ustanovení ObčZ a smlouvy o dílo

Předpokladem vadného splnění je existence vady, tedy právně relevantní odchylky od slíbeného plnění.⁸³ Odpovědnost za řádné splnění je objektivní a zavinění dlužníka ve vztahu k eventuálnímu vzniku vady tak nehraje žádnou roli. Přesto se však v souvislosti s vadným splněním setkáme s určitými subjektivními prvky, jako je např. vědomost zhotovitele o existenci vady.⁸⁴

Je vhodné učinit alespoň krátkou poznámku k intenzitě vady. Primárně je nutno rozlišovat rovinu faktickou (resp. technickou) a rovinu právní. Zatímco v rovině technické vadou nebude drobnější estetická odchylka od požadovaného výsledku, z pohledu právního se o vadu jednat může, zejména tehdy, je-li předmětem díla např. zhotovení portrétu. V jiných případech se pak může vyskytnout vada faktická, ta bude však natolik nevýznamná, že z pohledu právního bude bezvýznamná.⁸⁵

Předpokladem vzniku práv a povinností z vadného splnění je, že věc nemá vlastnosti vymíněné ve smlouvě, nebo alespoň obvyklé.⁸⁶ Zákon v návaznosti na intenzitu vady stanoví povinnost převzít vadné plnění, avšak již nestanoví, zda konkrétní vada faktická je zároveň i vadou v právním smyslu. Jedná se o právní otázku, kterou bude nutno vždy zkoumat v konkrétním případě. Východiskem je dostatečné vymezení předmětu díla a stanovení závažnosti jednotlivých typů vad.

⁸² Šilhán In HULMÁK a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část...*, s. 843 (§ 1908). Srov. též ust. § 2006 odst. 1 ObčZ, které stanoví, že „plnění není nemožné, lze-li dluh splnit [...] až po určené době“, které potvrzuje, že k nevčasnému splnění dojít může. Vadné splnění však zákon pomíjí.

⁸³ ŠILHÁN, J. *Právní následky porušení smlouvy...*, s. 117.

⁸⁴ ŠILHÁN, J. *Právní následky porušení smlouvy...*, s. 111.

⁸⁵ Tamtéž, s. 111 - 122.

⁸⁶ § 1914 ObčZ, § 1916 ObčZ, § 2615 ObčZ.

Nejdůležitějším požadavkem je však okamžik existence vady. Tato musí zásadně existovat v okamžiku předání díla⁸⁷. Okamžik existence vady je rozlišujícím kritériem pro zákonný režim vzniku práv a povinností z vadného splnění a institut záruky. Zárukou se dodavatel zaručuje, že si věc po určitou dobu po splnění udrží vlastnosti vymíněné nebo obvyklé tak, aby bylo možno ji použít podle smlouvy, resp. podle sjednaného účelu.⁸⁸

Poskytnutí záruky je nadstandardem, dobrou vůlí dodavatele a nikoli zákonnou povinností. V souladu se změnou pojetí odpovědnosti v ObčZ je odpovědností dodavatele řádně splnit dluh, ale nikoli již poskytnout záruku za to, že jeho plnění bude mít i v budoucnu stejné vlastnosti. Pokud dluh řádně splní, pak závazek zaniká. Jestliže však odběrateli poskytne záruku, pak se v případě vyskytnutí záručních vad po určitý čas vedle své primární povinnosti zavazuje ke stejným povinnostem jako v případě vadného splnění. Rozsah záruky, jakož i délku záruční doby určuje dodavatel. Může též omezit okruh vlastností díla, na něž se záruka vztahuje.

S okamžikem vzniku vady a její kvalitou nesporně souvisí i otázka prokazování její existence, okamžiku jejího vzniku a její kvality (intenzity). Důkazní břemeno ohledně těchto skutečností nese ten, kdo se jich dovolává, v tomto případě tedy odběratel. Je nutno dohlédnout na řádné zaprotokolování každé vady v okamžiku jejího zjištění, např. pomocí fotodokumentace. V některých sporných případech pak bude třeba využít i dalších, mnohem nákladnějších prostředků, např. odborných studií a znaleckých posudků.

2.6.2 Stavební díla

K okamžiku existence vad se setkáme v souvislosti s novým pravidlem v § 2630 ObčZ s nejasnostmi. Můžeme si představit situaci, kdy plnění subdodavatele předané dodavateli je zcela řádné, ale v důsledku provádění konečného díla dodavatelem či dalším subdodavatelem se na původně řádném plnění vyskytnou nové vady. Výsledkem je provedené dílo s vadami na té části, kterou subdodavatel dodal. Zákon zde neřeší otázku, zda i v důsledku těchto vad ponese subdodavatel povinnosti z vadného splnění.

Domnívám se, že v okamžiku řádného splnění subdodavatelem dojde ke splnění dluhu a závazek mezi ním a dodavatelem zanikne a nebezpečí škody přejde na jiný subjekt. V takovém případě již nemůže nést subdodavatel povinnosti z případně dodatečně vzniklých vad, protože zde již není naplněna podmínka závazku mezi hlavním dodavatelem a subdodavatelem. V opačném případě by zákon stanovil nepřiměřenou povinnost

⁸⁷ Srov. § 2617 ObčZ.

⁸⁸ Ust. § 1919 odst. 1 ObčZ.

subdodavatelé v podobě zákonné záruky a přenášel by odpovědnost za řádné splnění na jiný než povinný subjekt.

Okamžik existence vady se tedy vztahuje k předání díla povinným subjektem oprávněnému, jejichž postavení vyplývá z konkrétního závazkového vztahu, v tomto případě tedy předání dodavateli subdodavatelem.

2.6.3 FIDIC

K otázce kvality vady CONS ničeho výslovně nestanoví. Shodně jako ObčZ však rozlišuje mezi vadným splněním a příslušnými právy a povinnostmi a mezi smluvní zárukou.⁸⁹ Záruční doba se stanoví v tzv. příloze k nabídce.⁹⁰

2.7 Neexistence okolností vylučujících vznik práv a povinností z vadného splnění

Odběratel se může svých práv z vadného splnění vzdát. Tak může učinit dle ust. § 1916 odst. 2 ObčZ, avšak pouze v písemné formě. Zatímco dodavatel potenciálně povinný z vadného splnění se svých povinností vzdát předem nemůže, odběratel na sebe může riziko výskytu vad převzít, a to v některých případech dokonce zcela.⁹¹

Někdy však i přes snahu dodavatele k řádnému splnění nedojde. Bude se jednat o překážky na straně odběratele, kdy tento předal dodavateli k provedení díla věc nevhodné povahy nebo jestliže mu dal nevhodný pokyn.⁹² Pokud dodavatel splní svoji informační povinnost vůči odběrateli a upozorní jej na nevhodnost věci či pokynu, kterou zjistil při vynaložení potřebné péče, pak nebude-li nevhodná věc vyměněna nebo nevhodný příkaz změněn, a bude-li trvat odběratel na použití nevhodné věci nebo na nevhodném příkazu, práva (a tudíž i povinnosti) z vadného splnění nevzniknou. Nelze totiž trvat na tom, aby dodavatel nesl důsledky z vad vzniklých v důsledku nevhodné povahy věci či nevhodného pokynu odběratele. Opačný závěr by byl v rozporu se zásadou poctivosti a zásadou zákazu zneužití práva.⁹³

⁸⁹ Čl. 11.1 CONS.

⁹⁰ „*Appendix to Tender*“. Dle čl. 11.3 CONS záruční doba dokonce může být dodatečně prodloužena až o 2 roky. Děje se tak na základě vzneseného nároku odběratele, pokud z důvodu vady dílo po převzetí nemůže sloužit svému účelu.

⁹¹ Podrobněji k možnosti vzdání se práv z vadného plnění viz ŠILHÁN, J. Vzdání se práv z vadného plnění v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, roč. 2013, č. 20, s. 712.

⁹² § 2594 ObčZ.

⁹³ § 6 odst. 2 a § 8 ObčZ. Též ŠILHÁN, J. Vzdání se práv z vadného plnění ...

2.8 Vymahatelnost práv z vadného splnění

2.8.1 Obecná ustanovení ObčZ a smlouvy o dílo

Výše jsme analyzovali znaky, které jsou nutnými předpoklady pro vznik práv a povinností z vadného splnění. Bez naplnění těchto předpokladů tak práva a povinnosti vůbec nevzniknou. Zvláštní otázkou je pak vymahatelnost práv z vadného splnění, kdy tato práva sice vzniknou, nicméně jejich vymahatelnost může být ohrožena v důsledku námitky dlužníka.⁹⁴

Odběratel musí vady vůči dodavateli vytknout včas, tj. v reklamační lhůtě. Obecně je včasné vytknutí omezeno dvojí lhůtou: vadu je nutné vytknout ve lhůtě bez zbytečného odkladu poté, co bylo možno ji zjistit, maximálně však ve lhůtě šesti měsíců od převzetí plnění.⁹⁵ Zatímco v případě zjevných vad je možno zjistit tyto vady hned při první prohlídce, v případě skrytých vad závisí možnost zjištění na okamžiku, kdy se tyto vady projeví.⁹⁶ Zákon činí rozdíly mezi vadami, o kterých dodavatel při předání věděl či musel vědět (tzv. vědomé vady) a mezi vadami, o kterých nevěděl a vědět nemusel (tzv. nevědomé vady)^{97, 98} V případě vědomých vad pak soud právo přizná, nebyly-li tyto vady vytknuty včas, i přes námitku dodavatele, nárok odběratele je tak nepodmíněný.⁹⁹

§ 2618 ObčZ zvlášť podmiňuje nárok odběratele povinností vytknout vady ve lhůtě „bez zbytečného odkladu poté, kdy je zjistil nebo při náležitě pozornosti zjistil měl, nejpozději však do dvou let od předání díla“. Maximální lhůta pro vytknutí vady tedy trvá déle než výše zmíněná šestiměsíční lhůta, a to dva roky. Jinak je odběratel povinen vytknout vadu ve lhůtě bez zbytečného odkladu poté, co měl možnost vadu zjistit. Co se týče práv z vad zjevných, ty budou vymahatelná pouze tehdy, pokud odběratel učiní výhradu již při převzetí, tedy při první možné příležitosti zjistit vadu.¹⁰⁰ Zákon zde sleduje zásadu *vigilantibus iura scripta sunt*.

Podobně v případě vymahatelnosti práv z vad krytých zárukou, musí odběratel tyto vady vytknout ve lhůtě bez zbytečného odkladu poté, co měl možnost vady zjistit, nejpozději

⁹⁴ § 1921 odst. 1 a odst. 3 ObčZ.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Šilhán In HULMÁK a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část...*, s. 905 – 906 (§ 1921).

⁹⁷ Tamtéž, s. 904 (§ 1921).

⁹⁸ V souvislosti s existencí zjevných vad je vždy nutné zkoumat, zda je tato vada zjevná i pro dodavatele. Pokud by mu byla zjevná, pak se zřejmě bude jednat zároveň o vědomou vadu. Vědomá vada je „*taková vada, které si zhotovitel musel být vědom (o které nemohl nevědět), pokud by postupoval s náležitou péčí, tj. v případě, že jde o profesionála, s péčí odbornou.*“ (Rozsudek NS ČR ze dne 19. 4. 2016, sp.zn. 32 Cdo 2290/2014). Srov. též Nález ÚS ze dne 29. 9. 2010, sp.zn. I. ÚS 1052/10. Vědomost dodavatele o vadě tak nemůže být vázána na vytknutí vady odběratelem.

⁹⁹ § 1921 odst. 2 ObčZ.

¹⁰⁰ § 2605 odst. 2 ObčZ.

však v reklamační lhůtě, která odpovídá záruční době¹⁰¹. Dle § 2619 ObčZ počíná záruční doba běžet předáním díla.

S ohledem na jistotu obou smluvních stran je praktické převzetí díla stvrdit předávacím protokolem s konkrétním uvedením stavu díla (včetně výhrad) a dne převzetí, v důsledku čehož by neměly vznikat pochybnosti o běhu reklamační lhůty, event. záruční doby.

Vytknutí vad odběratel učiní prostřednictvím oznámení dodavateli. V takovém případě bude vhodné, pokud tak odběratel učiní v písemné formě a potvrzení o odeslání, např. prostřednictvím poštovního podacího archu, si pro důkazní nouzi uschová. Oznámení by samozřejmě mělo obsahovat co nejpodrobnější specifikaci vady a její projevy tak, aby bylo možné rozlišit intenzitu vady¹⁰² a stanovit konkrétní následky těchto vad. Stejným způsobem bude postupovat dodavatel při vytýkání vad vůči subdodavateli.

Vytknutí vady můžeme považovat jako jednostranné právní jednání adresované dodavateli, které má podmiňující funkci. Ta spočívá v prosaditelnosti nároku na soudní vymožení práv z vadného splnění¹⁰³.

2.8.2 Stavební díla

U stavebních děl zákon stanoví podobně jako u jiných než stavebních děl dvojí lhůtu: lhůtu bez zbytečného odkladu poté, co vadu odběratel mohl při dostatečné péči zjistit, a objektivní reklamační lhůtu v délce pěti let od převzetí stavby.¹⁰⁴ V odůvodněných případech lze tuto lhůtu zkrátit na dva roky.¹⁰⁵ Je nutné si blíže definovat pojem převzetí stavby. Odběratel musí stavební dílo převzít i s ojedinělými drobnými vadami, pokud nebrání užívání stavby nebo je podstatným způsobem neomezují¹⁰⁶, tj. je-li stavební dílo dokončeno.

Zde musíme rozlišovat mezi dokončením ve smyslu soukromoprávních předpisů a dokončením z pohledu veřejnoprávního. V souladu se zásadou nezávislého uplatňování soukromého práva na právu veřejném¹⁰⁷ nelze za dokončení ve smyslu soukromoprávním považovat ani oznámení stavebnímu úřadu dle § 120 zákona č. 183/2006 Sb., zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon, dále jen „StZ“), resp. okamžik uplynutí 30-ti dní od tohoto oznámení, ani kolaudační souhlas dle § 122 StZ. Zákon upravuje

¹⁰¹ § 1921 odst. 2 ObčZ.

¹⁰² Viz tabulka s typologií a závažností vad.

¹⁰³ S výjimkou vědomých vad.

¹⁰⁴ § 2629 odst. 1 ObčZ.

¹⁰⁵ Tamtéž, odst. 2.

¹⁰⁶ § 2628 ObčZ.

¹⁰⁷ § 1 odst. 1 věta druhá ObčZ.

převzetí stavebního díla, aniž by se odkazoval na veřejnoprávní podmínku užívání takového díla.¹⁰⁸

Další nejasnost pramenící z nového pravidla v § 2630 ObčZ se týká subjektu, vůči kterému se existence vady vytýká. Dle jednoho názoru je možno vytknout vadu u kteréhokoliv společně a nerozdílně zavázaného subjektu, tedy alespoň u jednoho subjektu, a to s účinky pro všechny povinné subjekty.¹⁰⁹ Dle jiného názoru vytknutí vady vůči jen jednomu subjektu nepřiměřeně zvýhodňuje jeho pozici proti jiným povinným subjektům a vytknutí vad i vůči ostatním povinným subjektům je považováno za legitimní.¹¹⁰

Příkláním se spíše k druhému názoru, neboť subdodavatel není stranou hlavní dodavatelské smlouvy a často o své povinnosti nemusí vědět, proto by měl být alespoň přímo informován o okamžiku vzniku své povinnosti, jakož i o jejím obsahu vytknutím vady a uplatněním práva ze strany odběratele. Dalším důvodem je, že zákon subjektům nestanovuje vzájemnou informační povinnost o uplatnění práv z vadného splnění. V uvedeném řešení však spočívá nedůslednost zakotvení tohoto pravidla do zákonné úpravy, a to s ohledem na fakt, že odběratel mnohdy nebude mít kontaktní údaje, či dokonce ani vědomost o subdodavateli, a proto bude vytknutí vady i vůči tomuto subdodavateli nemožné či alespoň neúměrně složité.

2.8.3 FIDIC

Dle CONS počne běžet záruční doba ode dne, kdy je dokončení díla (resp. části) potvrzeno v tzv. potvrzení o převzetí^{111, 112}. Před dokončením díla dodavatel provede tzv. přijímací zkoušky dle čl. 9 CONS, které slouží k prokázání, zda dílo slouží svému účelu, resp. odpovídá smlouvě. V případě úspěšných přijímacích zkoušek pak dle čl. 10.1 CONS stanoví povinnost odběrateli převzít dílo, bylo-li řádně splněno. Dodavatel požádá správce stavby o vydání potvrzení o převzetí díla či jeho části 14 dnů před očekávaným dokončením a předáním. Správce stavby pak do 28 dnů toto potvrzení o převzetí vydá, pokud je dílo (jeho část) řádně splněno, nebo obsahuje-li pouze drobné vady, které nebrání užívání díla (jeho části) dle smlouvy. Podobně jako v případě stavebních děl je tak stanovena povinnost převzetí i vadně splněného díla. Pokud by tyto vady dosáhly vyšší intenzity, pak správce stavby může požadovat po dodavateli doplnění prací k odstranění vad. CONS též upravuje fikci vydání potvrzení o převzetí v případě, že je správce stavby nečinný a dílo (jeho část) je řádně splněno.

¹⁰⁸ Srov. např. Rozsudek NS ČR, sp.zn. 29 Cdo 51/2000, ze dne 31. července 2000.

¹⁰⁹ VARGIC, Mikuláš. *Společná odpovědnost zhotovitele...*

¹¹⁰ HECZKO, Tomasz. *Spoluodpovědnost za vady díla...*

¹¹¹ „*Taking-Over Certificate*“.

¹¹² KLEE, L. *Smluvní podmínky FIDIC*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 43.

Zvlášť pak CONS upravuje situaci, kdy se předává pouze část díla a tuto odběratel začne užívat, ačkoliv ještě nebylo vydáno potvrzení o převzetí této části.¹¹³ Tato část díla se považuje za předanou již ode dne, kdy bylo započato s užitím, a k tomuto okamžiku též přechází nebezpečí škody na odběratele. Dodavatel pak má právo vůči správci stavby na vydání potvrzení o předání k tomuto dni.

Co se týče vytknutí vad, odběratel je povinen tyto oznámit dodavateli v určené záruční době. Učiní tak na základě čl. 2.5 CONS, který upravuje tzv. claimy odběratele. Toto oznámení musí být podané ve lhůtě bez zbytečného odkladu poté, co mohly být vady zjištěny, a musí obsahovat podrobnou specifikaci vady. V důsledku vzneseného claimu může být záruční doba prodloužena až o další dva roky. Dle čl. 3.5 CONS pak správce stavby vede strany k dohodě o vzneseném claimu. Nebude-li dosaženo dohody a vznikne-li mezi stranami spor, postupuje se pak dále dle čl. 20 CONS upravující vzájemné spory.

Construction Subcontract pak navíc upravuje v čl. 11.2, že záruční doba subdodavatele by měla být významně delší než záruční doba dodavatele, jestliže má být dílo splněné subdodavatelem převzato dodavatelem před tím, než bude výsledné dílo převzato objednatel.¹¹⁴

¹¹³ Čl. 10.2 CONS.

¹¹⁴ K tomu srov. výklad v kapitole 3.2.4.

3 Právní následky porušení smlouvy

3.1 Obecně o právních následcích

Vzhledem k tomu, že jsme se v předchozí části věnovali předpokladům vadného splnění, zdálo by se přirozené pokračovat konkrétními právy a povinnostmi z vadného splnění. Výše jsme si však naznačili, že vadné splnění je jedním ze způsobů porušení smlouvy. Právními následky vadného splnění jsou tak nejen zvláštní následky v podobě práv a povinností z vadného splnění, ale i další právní následky, které nejsou spojeny výhradně s tímto způsobem porušení smlouvy, nýbrž s kterýmkoliv způsobem porušení smlouvy.

Cílem této části je analyzovat právní následky vadného splnění v dodavatelsko-odběratelských vztazích. Pozornost je především věnována zvláštním následkům vadného splnění, tedy následkům, které jsou spojeny výhradně s tímto způsobem porušení smlouvy. Poté práce alespoň krátce¹¹⁵ nastíní vybrané otázky souvisící s dalšími následky, které mohou nastat i v případě jiných způsobů porušení smlouvy než je vadné splnění, a to buď automaticky ze zákona či na základě zvláštního smluvního ujednání. Pro přehlednost budou obdobně jako v předchozí části rozebrány zvláštní právní následky dle ObčZ a poté dle smluvních podmínek FIDIC.

3.2 Zvláštní právní následky vadného splnění

3.2.1 Obecná ustanovení ObčZ

Obecná ustanovení ObčZ v § 1923 upravují práva z vadného splnění podle dvou kritérií. První kritérium spočívá v tom, zda je vada odstranitelná či neodstranitelná. Druhé kritérium odvisí od možnosti předmět plnění řádně užívat i přes přítomnost vady. Zákon stanoví, že je-li vada odstranitelná¹¹⁶, pak se nabyvatel (odběratel) může „domáhat buď opravy nebo doplnění toho, co chybí, anebo přiměřené slevy z ceny.“ Pokud vada odstranitelná není a nelze-li pro tuto vadu předmět řádně užívat, pak lze požadovat odstoupení od smlouvy či přiměřenou slevu z ceny.

Co se rozumí odstranitelnou a neodstranitelnou vadou, o tom zákon mlčí. Z teoretického hlediska lze rozlišovat absolutní neodstranitelnost (vady není možné v daném čase a případě odstranit dostupnými technickými prostředky), relativní neodstranitelnost (vady je možno odstranit, avšak v daném čase a případě je to značně nevhodné) a fiktivní

¹¹⁵ Není v možnostech rozsahu této práce podrobně analyzovat a komparovat veškeré právní následky vadného splnění, pokládám však za nutné alespoň upozornit na vybrané otázky, resp. nastínit možné problémy, jejichž řešení by mohlo mít význam pro vícestupňové dodavatelsko-odběratelské vztahy.

¹¹⁶ Aniž by zákon stanovil, že tato vada brání řádnému užití předmětu plnění či nikoliv.

neodstranitelnost (vady, byť objektivně odstranitelné, jsou v určitém případě posuzovány jako neodstranitelné¹¹⁷).¹¹⁸

Řádné užívání předmětu plnění je potřeba posuzovat v každém případě samostatně, a to zejména s ohledem na účel, k němuž má být předmět plnění užíván, stanovený ve smlouvě, příp. účel, k němuž je předmět plnění obvykle užíván. Podstatné však je, že toto užívání je nemožné v důsledku neodstranitelné vady.¹¹⁹ Kritérium nemožnosti řádného užívání musí být naplněno současně s kritériem neodstranitelnosti vady. Je-li vada neodstranitelná, ale předmět plnění je možno řádně užívat, pak zjevně není tato vada tak závažná, aby odůvodňovala právo odběratele např. odstoupit od smlouvy, které straně přísluší pouze za splnění obou kritérií současně. K těmto vadám je tedy nutno přiřadit tytéž práva a povinnosti z vadného splnění, které zákon stanoví pro vady odstranitelné.¹²⁰

Výběr konkrétního práva, je v rukou odběratele.¹²¹ Pouze on si může určit, zda pro něj má větší smysl oprava věci či sleva z ceny, resp. zda neodstranitelná vada, která brání řádnému užívání, je natolik závažná, že mu nepostačí přiměřená sleva, a rozhodne se od smlouvy odstoupit. Jakmile se však jednou rozhodne pro konkrétní právo, nemůže svoji volbu vzít zpět či změnit bez souhlasu dodavatele.¹²²

Zákon odběrateli nestanoví lhůtu, v níž je třeba uplatnit konkrétní právo z vadného splnění, uplatní se zde tedy obecná promlčecí lhůta.¹²³ Zákon nestanoví ani lhůtu k uspokojení odběratelova práva z vadného splnění dodavatelem, na základě § 1958 odst. 2 ObčZ je však povinen své povinnosti splnit ve lhůtě bez zbytečného odkladu poté, co svá práva odběratel uplatnil.¹²⁴

Pro smlouvy, které se obecnou úpravou práv a povinností z vadného splnění budou řídit, nebude-li sjednáno jinak, se doporučuje alespoň upravit postup uplatňování konkrétního práva z vadného splnění, zejména co do lhůty, v níž je právo nutno uplatnit. Pokud by v uvedené lhůtě odběratel právo neuplatnil, přešlo by např. právo volby na dodavatele, což by mohlo být určitým sankčním důsledkem nečinnosti odběratele.

¹¹⁷ Např. v důsledku nedodržení lhůty sjednané stranami ve smlouvě pro odstranění vady.

¹¹⁸ ŠILHÁN, J. In HULMÁK a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část...*, s. 914 (§ 1923).

¹¹⁹ Tamtéž. K posouzení otázky nemožnosti řádného užívání předmětu plnění jako otázky právní srov. Rozsudek NS ČR ze dne 7. 1. 2009, sp.zn. 28 Cdo 171/2008.

¹²⁰ ŠILHÁN, J. In HULMÁK a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část...*, s. 914 (§ 1923).

¹²¹ ŠILHÁN, J. *Právní následky porušení smlouvy...*, s. 482.

¹²² Srov. § 1926 odst. 3 ObčZ.

¹²³ ŠILHÁN, J. In HULMÁK a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část...*, s. 908 (§ 1921).

¹²⁴ Tamtéž, s. 913 (§ 1923). Nutno uvést, že by se tato lhůta měla odvíjet od povahy předmětu plnění a náročnosti odstranění vady, srov. Rozsudek NS ČR ze dne 29. 6. 2010, sp.zn. 33 Cdo 1508/2008.

3.2.2 Ustanovení smlouvy o dílo

Zvláštní úpravu práv a povinností z vadného splnění zákon předpokládá v části o smlouvě o dílo. Zákon odkazuje na úpravu práv z vadného splnění u kupní smlouvy s tím, že v případě smlouvy o dílo nelze požadovat provedení náhradního díla, pokud nelze předmět díla vzhledem k jeho povaze vrátit či předat dodavateli.¹²⁵

Smlouva kupní rozděluje konkrétní práva z vadného splnění podle jiného klíče než § 1923 ObčZ. Kritériem je na místo odstranitelnosti vady a nemožnosti řádného užívání to, zda je vadné splnění podstatným či nepodstatným porušením smlouvy. Co je podstatné a co nepodstatné porušení smlouvy nám říká § 2002 odst. 1 ObčZ: „*podstatné je takové porušení povinnosti, o němž strana porušující smlouvu již při uzavření smlouvy věděla nebo musela vědět, že by druhá strana smlouvu neuzavřela, pokud by toto porušení předvídala; v ostatních případech se má za to, že porušení podstatné není.*“ Jedná tedy o hledisko subjektivní, avšak objektivizované a vázané k okamžiku uzavření smlouvy.¹²⁶ V závislosti na tom, zda se tedy jedná o podstatné či nepodstatné porušení smlouvy, pak zákon odběrateli stanoví konkrétní práva z vadného splnění, přičemž volbu ponechává na něm¹²⁷.

Okruh práv z podstatného porušení smlouvy však může být následně změněn v důsledku zmeškání lhůty k jejich uplatnění.¹²⁸ Zákon totiž proti obecné úpravě navíc odběrateli stanoví lhůtu, v níž si musí konkrétní právo zvolit. Odběratel si musí právo zvolit k okamžiku vytknutí vady dodavateli, nejpozději však ve lhůtě bez zbytečného odkladu po tomto vytknutí.¹²⁹ Zákon zřejmě tuto lhůtu stanovuje s ohledem na to, že v okamžiku zjištění vady a jejího bezodkladného oznámení dodavateli, odběratel ještě nemusí znát ani rozsah, ani povahu této vady, resp. důsledky vady, což vše může mít vliv na jeho volbu. Zmešká-li tuto lhůtu, pak má odběratel práva jako při nepodstatném porušení smlouvy, a tedy ztrácí právo odstoupit od smlouvy¹³⁰.

Zákon tedy v případě podstatného porušení smlouvy stanoví odběrateli právo na:

- odstranění vady dodáním nové věci bez vady nebo dodáním chybějící věci,¹³¹
- odstranění vady opravou věci,

¹²⁵ § 2615 odst. 2 ObčZ.

¹²⁶ ŠILHÁN, J. In HULMÁK, M. a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Obecná část ...*, s. 1199 (§ 2002).

¹²⁷ Zde možnost změnit již jednou zvolené právo pouze se souhlasem dodavatele zákon výslovně stanovuje, srov. § 2106 odst. 2 věta druhá ObčZ, výjimky, kdy lze změnit svoji volbu, srov. tamtéž.

¹²⁸ Srov. § 2106 odst. 3 ObčZ.

¹²⁹ § 2106 odst. 2 ObčZ.

¹³⁰ Právo odstoupit od smlouvy však i poté může znovu získat na základě § 2107 odst. 3 ObčZ.

¹³¹ Nutno pamatovat na limitaci v § 2615 odst. 2 ObčZ, kdy odběratel není oprávněn požadovat provedení náhradního díla, jestliže předmět díla vzhledem k jeho povaze nelze vrátit nebo předat dodavateli.

- přiměřenou slevu z ceny díla,
- odstoupení od smlouvy.

V případě nepodstatného porušení smlouvy či neuplatnění práva včas, pak má odběratel právo na:

- odstranění vady,
- přiměřenou slevu z ceny díla,

Jestli dodavatel neodstraní vadu věci včas nebo vadu věci odmítne odstranit, může odběratel požadovat:

- slevu z ceny díla,
- od smlouvy odstoupit.

Přiměřená sleva je poskytována v závislosti na jednotlivých případech, nicméně by měla v odpovídat hodnotě, o níž se celková hodnota díla sníží v důsledku přítomnosti vady.¹³² Konkrétní výši je nutno zkoumat jak s ohledem na závažnost vady, tak na další okolnosti případu. Účelem slevy z ceny díla však je vyrovnat nepoměr, který vznikne mezi zaplacenou cenou a skutečným stavem.¹³³

Cílem odstranění vady je uvedení do stavu, který odpovídá řádnému splnění.¹³⁴ Zatímco v případě podstatného porušení je volba způsobu opravení na odběrateli, a ten se tak může rozhodnout pro dodání nové či chybějící věci, resp. opravu věci, v případě nepodstatného porušení volí způsob opravy dodavatel. Tato volba nesmí odběrateli způsobit nepřiměřené náklady.¹³⁵

Odstoupení od smlouvy má pak ty nejzávažnější důsledky, když jeho uplatněním dochází ke zrušení celé smlouvy s účinky od počátku.¹³⁶

Dalším zvláštním právem z vadného splnění je tzv. zádržné dle § 2108 ObčZ, o němž bylo již částečně pojednáno výše. Strany si mohou zádržné dále smluvně modifikovat. Jednak je vhodné si stanovit přesnou výši zádržného, jednak okamžik, kdy dodavateli vznikne právo na zaplacení zbývající části ceny díla odpovídající výši zádržného. Zákon stanovuje možnost zadržet část platby až do okamžiku odstranění vady. V praxi však může být častější situace, kdy se vada, byť existovala v okamžiku převzetí díla, projeví až po úplném zaplacení ceny za dílo. V takovém případě již takto stanovené zádržné nemá příliš smysl. Proto je vhodné okamžik, k němuž vznikne odběrateli povinnost zaplatit dodavateli zádržné, navázat na

¹³² Rozsudek NS ČR ze dne 23. 6. 2010, sp.zn. 23 Cdo 1991/2008.

¹³³ Jedná se o tzv. kompenzační nástroj, viz ŠILHÁN, J. *Právní následky porušení smlouvy...*, s. 479.

¹³⁴ Jedná se o tzv. restituční nástroj, viz tamtéž.

¹³⁵ Srov. § 2107 odst. 2 ObčZ, shodně ŠILHÁN, J. *Právní následky porušení smlouvy...*, s. 485.

¹³⁶ Tzv. terminační nástroj, viz tamtéž, s. 479.

uplynutí doby, kdy již bude zřejmé, že je plnění skutečně řádné, příp. na uplynutí záruční doby.¹³⁷

Na závěr, byť systematicky zařazeno v obecných ustanoveních o právech a povinnostech z vadného splnění, je nutno pojednat o právu na náhradu nákladů účelně vynaložených při uplatnění práv z vadného splnění. V souvislosti s uplatňováním práv z vadného splnění budou někdy odběrateli vznikat určité náklady, ať už náklady v souvislosti s informační povinností odběratele (např. na odeslání doporučeného psaní adresovaného dodavateli), tak náklady v souvislosti s manipulační povinností odběratele¹³⁸. Lze si však představit i případný spor mezi odběratelem a dodavatelem o tom, zda skutečně dodavatel vadně splnil své dílo. K rozřešení těchto sporů si strany mohou nechat vypracovat odborná posouzení či dokonce znalecké posudky¹³⁹, které jsou často spojeny s velmi vysokými náklady. Budou-li však tyto náklady účelně vynaložené, pak může odběratel po dodavateli žádat jejich náhradu. Nárok odběratele je stejně jako v případě vzniku práv z vadného splnění podmíněn včasným uplatněním u druhé strany. Odběratel tak musí učinit do jednoho měsíce po uplynutí lhůty, ve které je třeba vytknout vadu, jinak mu soud právo k námitce dodavatele nepřizná.

Velmi praktickým je toto ustanovení ve víceetapových dodavatelsko-odběratelských vztazích. Na základě smlouvy o dílo mezi hlavním dodavatelem a subdodavatelem vystupuje hlavní dodavatel v pozici odběratele a subdodavatel v pozici dodavatele. I zde se uplatní výše zmíněné o vadném splnění a i zde bude mít hlavní dodavatel právo uplatnit náhradu účelně vynaložených nákladů v souvislosti s uplatňováním svých práv. Významnější však toto ustanovení bude ve chvíli, kdy hlavní dodavatel bude mít nasmlouvané dva či více subdodavatelů, z nichž každý se bude částečně podílet na zhotovení konečného díla. Mnohdy pak může být v důsledku technické náročnosti složité prokázat, který ze subdodavatelů a v jaké míře porušil svoji povinnost splnit část díla řádně. Právě k prokázání, kterému subjektu povinnosti z vadného splnění náleží pak dodavatel může využít odborné posouzení či znalecký posudek. Tento subjekt pak nejen že ponese¹⁴⁰ náklady za takový znalecký posudek včetně všech ostatních účelně vynaložených nákladů, ale také na jeho základě bude prokázáno, že porušil své smluvní povinnosti vůči hlavnímu dodavateli, což může implikovat další právní následky.

¹³⁷ Tamtéž, s. 488.

¹³⁸ Povinnost předat vadně splněné dílo dodavateli, aby mohl vady přezkoumat dle § 1922 ObčZ.

¹³⁹ Šilhán In HULMÁK a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část...*, s. 917 (§ 1924).

¹⁴⁰ Případně může vyplynout, že svoji povinnost porušilo více subdodavatelů v určitém poměru a na základě tohoto mohou být náklady a povinnosti rozděleny poměrně.

3.2.3 Stavební díla

Již tak dosti problematický § 2630 ObčZ vnáší nejasnosti i co do práv a povinností z vadného splnění. Vzhledem k tomu, že se z pohledu hlavního dodavatele a subdodavatele jedná o společný a nerozdílný dluh, uplatní se zde pravidla platná pro solidární dlužníky.¹⁴¹

Poměrně rozporuplný je okruh práv z vadného splnění, která by mohl odběratel uplatnit vůči subdodavatel. Představíme-li si dodavatelsko-odběratelský vztah, v němž odběratel zná subdodavatele a má vědomost o tom, kterou konkrétní část díla zhotovuje, pak by bylo pouze na škodu, pokud by odběratel nemohl své právo uplatnit přímo proti tomuto subdodavatel, který nejlépe může tuto část opravit nebo dodat náhradní dílo¹⁴², resp. by uplatňování práv zprostředkovaně přes hlavního dodavatele mohlo způsobit zbytečné prodlevy. Podobně by v úvahu mohlo přicházet i poskytnutí slevy z ceny díla subdodavatelem. Subdodavatel sice není stranou dodavatelské smlouvy a nemusí znát cenové podmínky zde uvedené, zná však hodnotu svého díla, a proto by byl s ohledem na vadu svého díla (tedy vzhledem k tomu, co sám dodal) schopen poskytnout přiměřenou slevu. Ostatně sám nese vůči dodavateli odpovědnost za řádné splnění svého díla a primárně by pokles odměny za zhotovené dílo v důsledku porušení jeho povinnosti měl jít k jeho tíži. Problém však nastane v případě uplatňování práva odstoupit od smlouvy, protože zde mezi odběratelem a subdodavatelem žádná smlouva není. Zatímco tedy odběratel může toto právo uplatnit vůči dodavateli, vůči subdodavatel je o toto právo zkrácen.

Co se týče případné modifikace práv z vadného splnění v hlavní dodavatelské smlouvě (např. v podobě rozšíření práv), pak se tato modifikace neuplatní vůči subdodavatelům v souladu s § 1872 odst. 2 ObčZ.¹⁴³ Stejně pravidlo se uplatní také v případě, kdy si odběratel a hlavní dodavatel ve smlouvě sjednají tzv. výluky, tzn. pokud bude mít dílo vady určitého druhu, nebudou z těchto vad odběrateli vznikat práva. Tehdy povinnosti hlavnímu dodavateli nevznikají, a tudíž nemohou vznikat ani subdodavatelům.¹⁴⁴

Poněkud přísným se zdá být i souběh povinností subdodavatele z vadného konečného díla na základě § 2630 ObčZ a odpovědnosti subdodavatele za řádné plnění podle subdodavatské smlouvy.¹⁴⁵ Zákon totiž na subdodavatele klade dvojí zatížení, a to jednak v podobě povinností stanovených mu § 2630 ObčZ, jednak v podobě povinností z vadného

¹⁴¹ Pravidlo tzv. preventivního a následného regresu v § 1876 ObčZ.

¹⁴² S limitací v § 2615 odst. 2 ObčZ.

¹⁴³ HECZKO, Tomasz. Spoluodpovědnost za vady díla.... Dále též VARGIC, Mikuláš. *Společná odpovědnost zhotovitele...*

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ Tamtéž.

splnění dle subdodavateléské smlouvy včetně všech právních následků porušení smlouvy. V důsledku toho tedy § 2630 ObčZ subdodavatele značně znevýhodňuje.

Zůstává tak otázkou, zda uspokojení práva odběratele subdodavatelem vylučuje uplatňování práv hlavního dodavatele na základě subdodavateléské smlouvy a naopak. Jestliže bylo účelem zkoumaného ustanovení zlepšení pozice odběratele, pak je výsledkem spíše celkové znevýhodnění pozice subdodavatelů a vznik mnoha výkladových problémů, jejichž řešení přinese až judikatura vyšších soudů.

Závěrem je nutno přenést pozornost k možnosti zproštění se povinností z vadného splnění u stavebních děl. Subdodavatel se svých povinností zproští, pokud „*prokáže, že vadu způsobilo jen rozhodnutí zhotovitele nebo toho, kdo nad stavbou vykonával dozor*“.¹⁴⁶ Toto ustanovení zřejmě míří na situace, kdy dodavatel trvá na zhotovení díla subdodavatelem i tehdy, je-li jeho pokyn či poskytnutá věc zřejmě nevhodné povahy, ačkoliv jej subdodavatel o nevhodné povaze informoval.¹⁴⁷ Pak by však ale toto zproštění mělo působit v důsledku takového rozhodnutí dodavatele nejen vůči odběrateli, ale i dodavateli^{148, 149}. Zřejmě na obdobné situace míří i prokázání toho, že vadu způsobilo jen rozhodnutí toho, kdo nad stavbou vykonával dozor. Tzv. správce stavby, ať už bude ve smluvním vztahu s dodavatelem či odběratelem, zde bude dohlížet na řádný průběh stavby a jako takový bude často zmocněn k poskytování závazných pokynů co do zhotovení díla. Takový pokyn může být stejně jako v případě dodavatele nevhodný, a proto po splnění informační povinnosti ze strany subdodavatele může v důsledku tohoto pokynu dojít ke zproštění subdodavatele, přičemž zjevně tyto povinnosti přejdou na správce stavby. Ten se pak může následně svých povinností zprostit pouze s odvoláním na to, že vadu stavby nezpůsobilo selhání dozoru.¹⁵⁰

¹⁴⁶ § 2630 odst. 1 písm. a) ObčZ.

¹⁴⁷ § 2594 ObčZ.

¹⁴⁸ Srovnáme-li písm. a) a b) téhož ustanovení, zjistíme, že dodavatel stavební dokumentace se zproští svých povinností tehdy, prokáže-li, že vadu nezpůsobila chyba v této dokumentaci, tedy např. prokáže, že vada vznikla v důsledku nesprávného technologického postupu, nesprávného pokynu, nevhodného materiálu apod. Co se týče zproštění subdodavatele, zákon na místo prokázání, že jeho dodávka vadu nezpůsobila, volí jiná slova. Aby se mohl subdodavatel zprostit, musí prokazovat existenci rozhodnutí dodavatele či správce stavby, v důsledku něhož vada vznikla. Zákonodárce tak stanovil, že subdodavatel ze smlouvy o dílo nese odpovědnost za výsledek a jako profesionál musí být schopen zkontrolovat např. i stavební dokumentaci, jež je podkladem pro zhotovení, vhodnost pokynů a kvalitu materiálu, stejně tak jako dohlédnout na správný technologický postup. Pokud tedy bude např. ve stavební dokumentaci chyba, v důsledku níž subdodavatel vadně provede dílo (tedy tato chyba vadu způsobí), měli by být společně a nerozdílně povinni z vadného splnění jak subdodavatel, tak dodavatel stavební dokumentace, ledaže před tím subdodavatel upozornil na chybu ve stavební dokumentaci a dodavatel či správce stavby trvali na provedení. Zvláštním případem pak může být stanovení povinnosti správce stavby zkontrolovat řádné provedení stavební dokumentace. Pokud by přes chybu ve stavební dokumentaci rozhodl, že má subdodavatel dílo dle dokumentace zhotovit, pak by se svých povinností zprostil nejen subdodavatel, ale i dodavatel dle odst. 2.

¹⁴⁹ K prokázání pak postačí písemné potvrzení dle § 2594 odst. 2 ObčZ.

¹⁵⁰ § 2630 odst. 1 písm. c) ObčZ.

Dodavatel se pak může svých povinností zprostit tehdy, pokud prokáže, že vadu způsobila okolnost, nad níž neměl povinnost nést kontrolu, tedy chyba ve stavební dokumentaci dodané tím, koho si zvolil odběratel, nebo jen selhání dozoru nasmlouvaného odběratelem.¹⁵¹

3.2.4 FIDIC

Pokud byly vady včas oznámeny odběratelem, CONS stanoví v čl. 11.1 písm. b), že dodavatel odstraní vady (provede veškeré práce k odstranění vad) v přiměřené době. Pokud tak neučiní, odběratel stanoví datum, do kterého tak musí dodavatel učinit.¹⁵² Pokud tak dodavatel ani v této dodatečné lhůtě neučiní, má odběratel právo:

- provést odstranění vady na náklady dodavatele,
- požádat správce stavby, aby odsouhlasil či stanovil odpovídající snížení ceny za dílo,
- odstoupit od smlouvy, pokud v důsledku vady nelze dílo užívat k účelu stanovenému ve smlouvě.

Dalším následkem vadného splnění může být prodloužení záruční doby maximálně o dva roky.¹⁵³ Vzhledem k tomu, že odstranění vad provádí dodavatel na své náklady (čl. 11.2 CONS), jdou mu k tíži náklady spojené s odstraňováním vad, včetně nákladů vzniklých při pátrání po vadách a jejich příčinách, ledaže tyto vady vznikly v důsledku na straně odběratele (čl. 11.8 CONS), jakož i náklady spojené s dalšími přejímacími zkouškami, bylo-li nutné je v důsledku odstranění vad znovu provést (čl. 11. 6 CONS).

K otázce srovnání zádržného dle CONS s úpravou v ObčZ srov. výklad v kapitole 2.4.1.

Pro účely vícestupňových dodavatelsko-odběratelských vztahů je nutno ještě zmínit čl. 4.5 CONS. Na základě tohoto článku může odběratel požádat dodavatele o přenesení (postoupení) svých oprávnění, které má vůči subdodavatel, na svůj účet, jestliže povinnosti subdodavatele trvají déle než záruční doba dodavatele. Tímto přenesením se dodavatel zbaví svých povinností vůči odběrateli za dílo zhotovené subdodavatelem, a odběratel může práva uplatňovat přímo proti subdodavatel.

V zásadě tak můžeme zhodnotit, že jsou zvláštní právní následky dle právní úpravy smlouvy o dílo (resp. kupní smlouvy), jakož i dle smluvních podmínek FIDIC v podstatě stejné, rozdílným je však způsob, jak tato práva jednotlivé zdroje diferencují. CONS totiž

¹⁵¹ § 2630 odst. 2 ObčZ.

¹⁵² Čl. 11.4 CONS.

¹⁵³ Srov. čl. 11.3 CONS.

spíše odpovídají obecné úpravě v ObčZ, když práva přiznávají na základě kritéria odstranitelnosti vady. Primárně je totiž dle CONS nutno vady odstranit a až není-li to možné, jsou odběrateli stanovena další práva.

Právní úprava založená na kritériu podstatného a nepodstatného porušení smlouvy se však zdá být vhodnější než obecná právní úprava založená na kritériích odstranitelnosti vad a nemožnosti řádného užívání, když podstatné porušení bude zřejmě zahrnovat neodstranitelné vady, které brání řádnému užívání, zatímco o nepodstatné porušení se bude mnohdy jednat v případě vad odstranitelných. Jestliže se vady nepodaří odstranit, odběratel má opět možnost změnit svou volbu a v podstatě mu náleží taková, jako v případě podstatného porušení smlouvy. Uvedený přístup však především zohledňuje to, co strany v okamžiku uzavření smlouvy mohly oprávněně předvídat a v tomto smyslu je tak toto kritérium subjektivní v rámci konkrétního závazku. Koncepce v rámci práv z vadného splnění u kupní smlouvy, potažmo smlouvy o dílo je tak více šitá na míru konkrétnímu závazku s konkrétními smluvními stranami.

3.3 Další právní následky vadného splnění – vybrané otázky

Ucelený přehled veškerých právních následků všech způsobů porušení smlouvy, jakož i konkrétních následků vadného splnění podává již výše citovaná publikace J. Šilhána¹⁵⁴. Níže je předložen nástin vybraných problematických otázek souvisejících s dalšími právními následky vadného splnění. Tyto otázky mohou mít důsledky ve vícestupňových dodavatelsko-odběratelských vztazích a jsou tímto předkládány jako doporučení, kterým směrem by se mohl ubírat další výzkum.

Mezi jeden z nejčastějších následků vadného splnění bude jistě patřit smluvní pokuta. Smluvní pokutu si smluvní strany sjednávají jako utvrzovací institut pro případ porušení smlouvené povinnosti.¹⁵⁵ Takovou povinností může být i řádné splnění dodavatele. Pro případ vadného splnění si tedy strany mohou sjednat smluvní pokutu v určité přiměřené výši. Důležitým aspektem je to, že vznikem práva na smluvní pokutu, resp. zaplacením smluvní pokuty zásadně nedochází ke splnění závazku a dodavatel tak je povinen i nadále splnit svůj dluh řádně.¹⁵⁶ Strany si však mohou ve smlouvě sjednat tzv. nepravou smluvní pokutu, která aplikací § 2049 ObčZ vyloučí a smluvní pokutu v podstatě změní na odstupné, které zbaví dodavatele povinnosti svůj dluh provést řádně. Nutno zde též upozornit na vztah smluvní pokuty a dalšího právního následku porušení smlouvy, tedy náhrady škody. Dle § 2050 ObčZ

¹⁵⁴ ŠILHÁN, J. *Právní následky porušení smlouvy...*, s. 149 – 152, konkrétně pak k právním následkům vadného splnění viz tabulka tamtéž, s. 159.

¹⁵⁵ § 2048 ObčZ.

¹⁵⁶ § 2049 ObčZ.

smluvní pokuta vylučuje náhradu škody vzniklé z porušení povinnosti, z níž vzniká právo na zaplacení smluvní pokuty.¹⁵⁷ Přitom však právo na zaplacení smluvní pokuty vznikne i bez ohledu na to, zda v důsledku porušení smluvní povinnosti škoda vznikla či nikoliv.¹⁵⁸

Ve vícestupňových dodavatelsko-odběratelských vztazích bude smluvní ujednání o smluvní pokutě velice časté. Vznikne-li odběrateli právo na zaplacení smluvní pokuty vůči dodavateli, neboť konečné dílo je vadné, a je-li toto dílo vadné v důsledku vadného splnění subdodavatelem, pak je vhodné, aby si dodavatel do subdodavatelské smlouvy vymínil přenesení této sankce na subdodavatele. Učinit tak může buď ujednáním, na základě kterého se subdodavatel zaváže uhradit částku odpovídající zaplacené smluvní pokutě dodavateli v případě, prokáže-li dodavatel, že smluvní pokuta vznikla v důsledku porušení povinnosti subdodavatele, to však může být v daném případě značně neurčité¹⁵⁹. Subdodavatel by pak nemohl při uzavření smlouvy předvídat rizika spojená s takovým závazkem a pro tyto účely se např. nechat pojistit.

Vhodnější by tak jistě bylo zakotvení určité výše smluvní pokuty i do subdodavatelské smlouvy, která by tak dodavateli pokryla rizika spojená s tím, že při plnění svého dluhu použije další subjekt. Vždy však musí dodavatel dbát na to, aby byla výše smluvní pokuty přiměřená.¹⁶⁰ Třetí možností pak je smluvní ujednání mezi subdodavatelem a dodavatelem, v rámci kterého se subdodavatel zaváže k náhradě škody¹⁶¹ odpovídající smluvní pokutě, k níž je povinen dodavatel, vznikla-li tato v příčinné souvislosti s vadným splněním subdodavatele a byla-li pro subdodavatele předvídatelná¹⁶².

Dalším významným a častým právním následkem porušení povinnosti splnit řádně je náhrada škody. Ačkoliv je náhrada škody ve vícestupňových dodavatelsko-odběratelských vztazích sama o sobě značně složitá¹⁶³ a zasloužila by si samostatnou publikaci, § 2630 ObčZ do ní (nadto) vnáší další nejasnosti. Otázka míří na situaci, kdy v důsledku vadného splnění dodavatele, resp. subdodavatele dojde ke vzniku škody odběrateli, jejíž náhrady nelze

¹⁵⁷ S ohledem na dispozitivní povahu tohoto ustanovení je však možno se od této úpravy smluvně odchýlit.

¹⁵⁸ § 2048 ObčZ.

¹⁵⁹ Avšak dle § 2048 lze smluvní pokutu sjednat nejen v určité výši, ale i na základě způsobu určení její výše.

¹⁶⁰ K otázce přiměřenosti smluvní pokuty srov. Rozsudek NS ČR ze dne 16. 12. 2003, sp.zn. 32 Odo 631/2002: „*Posouzení otázky (ne)přiměřenosti smluvní pokuty tak závisí na okolnostech konkrétního případu, zejména pak na důvodech, které ke sjednání posuzované výše smluvní pokuty vedly, a na okolnostech, které je provázely.*“ Srov. též moderační právo soudu v § 2051 ObčZ.

¹⁶¹ S limitací v § 1925 ObčZ.

¹⁶² Srov. tzv. teorii ochranného účelu smlouvy, viz BEZOUŠKA In HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část ...*, s. 1570 (§ 2913, bod 28), dále též BEZOUŠKA, P. Ochranný účel smlouvy jako prostředek omezení příčinné souvislosti, aneb je stále důležitá předvídatelnost škody? *Právní rozhledy*, roč. 2015, č. 22, s. 763. Dále k předvídatelnosti smluvní pokuty jako škody viz např. Rozsudek NS ČR ze dne 21. 10. 2008, sp.zn. 32 Cdo 2843/2008.

¹⁶³ Srov. zejména BEZOUŠKA In HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část ...*, s. 1578 (§ 2914, bod 2).

dosáhnout uplatněním práva z vadného splnění. Dle Heczka¹⁶⁴ je § 2630 podkladem nejen pro stanovení povinností z vadného splnění, ale i podkladem pro řešení náhrady škody. Účelem autorova názoru je rozšíření okruhu škůdců a posílení postavení odběratele, zřejmě i stanovení liberačních důvodů subjektům pro případ vzniku škody a povinnosti k její náhradě. Autor svá tvrzení však již neopírá o konkrétní skutkovou podstatu náhrady škody, resp. nevysvětluje vztah § 2630 k § 2910, ani k § 2913, příp. ani k § 1935 ObčZ. K posouzení této otázky tak jistě budou zajímavé závěry judikatury.

Poslední poznámku je nutno učinit k prodlení. Jak bylo výše zmíněno, pokud dodavatel nabídne vadné dílo, resp. jeho část, které však neslouží svému účelu vymezeného smlouvou, pak má primárně odběratel právo odmítnout převzít toto vadné plnění a dodavatel se tímto dostává do prodlení. Vadné splnění, které předpokládá převzetí plnění (byť vadného), tedy vylučuje prodlení dodavatele. Přesuneme-li se v dodavatelsko-odběratelském vztahu o stupeň níže, můžeme stejného způsobu porušení smlouvy dodavatelem docílit situací, kdy v důsledku vadného splnění subdodavatele nemůže dodavatel dokončit hlavní dílo včas a toto předat odběrateli, čímž se sám dostává do prodlení. Pak vůči němu nastanou právní následky prodlení, mezi nimiž bude nejčastěji opět smluvní pokuta a náhrada škody. Souvislost vadného splnění a prodlení je tedy v dodavatelsko-odběratelských vztazích úzká a i pro tento případ se doporučuje zakotvit do subdodavatelské smlouvy ujednání, které přenesení právní následky porušení smlouvy na subdodavatele.¹⁶⁵

¹⁶⁴ HECZKO, Tomasz. Spoluodpovědnost za vady díla ...

¹⁶⁵ K otázce platného a určitého sjednání smluvní pokuty subdodavatelem, určené ke krytí nákladů vzniklých dodavatelem v důsledku prodlení s dodávkou díla odběrateli srov. rozsudek NS ČR ze dne 30. 4. 2008, sp.zn. 32 Odo 852/2006.

Závěr

Právní úprava soukromého práva neupravuje obchodní závazky, ani dodavatelsko-odběratelské vztahy. Tento nedostatek však nečiní v praxi problémy. Nastíněná klasifikace dodavatelsko-odběratelských vztahů je užitečná spíše pro účely teoretické. Určitou inspirací mohou být české právní úpravě subjekty dodavatelsko-odběratelských vztahů ve stavební praxi v německé právní úpravě a uspořádání vztahů dle smluvních podmínek FIDIC, které počítají s přítomností subdodavatelů a s tím spojenými riziky.

Na základě výše provedené analýzy bylo zjištěno, že obecná úprava vadného splnění v zásadě odpovídá potřebám jednodušších závazků. Pro účely vícestupňových dodavatelsko-odběratelských vztahů je však tato úprava nedostatečná a smluvní strany tak musí věnovat značné úsilí smluvním ujednáním, která lépe zajistí případné nároky z porušení smlouvy a rozvrhnou rizika spojená se závazkem rovnoměrně mezi všechny zúčastněné subjekty, přičemž v tomto ohledu budou největší nároky kladeny právě na dodavatele, který ke své činnosti využívá subdodavatelů. Právní úprava vadného splnění v rámci stavebních děl je nadto poměrně nepropracovaná a na místo zvýhodnění pozice odběratele přináší značné množství problémů. Mnoho sporných okruhů vymezených výše tedy bude muset vyřešit judikatura. Kvalitním inspiračním zdrojem pro smluvní strany jsou smluvní podmínky FIDIC, které lépe reagují na potřeby smluvních stran, když např. část práv a povinností odběratele přenáší na tzv. správce stavby, který usnadňuje nejen vzájemnou komunikaci mezi stranami, ale i samotné řízení stavebního projektu, jakož i vzájemná jednání stran o jejich sporných záležitostech a k tomu mu stanovuje určité pravomoci.

De lege ferenda se navrhuje stanovit k problematickému § 2630 ObčZ vzájemnou informační povinnost subdodavatele a dodavatele o učiněném vytknutí vady odběratelem, informační povinnost dodavatele vůči odběrateli o svých subdodavatelích, jakož i informační povinnost dodavatele vůči subdodavateli o tom, jakého projektu se účastní, aby byl schopen předvídat případné riziko z uzavírané smlouvy a vyvodit z toho pro sebe důsledky. Stranám se též doporučuje stanovit možnost odběratele uplatňovat svá práva z vadného splnění přímo proti subdodavateli a v rámci smluv si vhodně klasifikovat jednotlivé stupně vad s konkrétními následky.

Právní následky vadného splnění jsou jednak obecné (ostatní), tedy takové, které vznikají v důsledku toho, že byla porušena smluvní povinnost, jednak zvláštní, tedy práva a povinnosti z vadného splnění, institut zádržného a právo na náhradu účelně vynaložených nákladů v souvislosti s uplatňováním práv z vadného splnění. Konkrétní práva a povinnosti

z vadného splnění jsou v rámci obecné právní úpravy rozlišeny na základě kritéria odstranitelnosti vady a nemožnosti předmět plnění řádně užívat (podobně tak v tomto případě činí i smluvní podmínky FIDIC), zatímco v případě právní úpravy smlouvy o dílo a kupní smlouvy zákon používá hledisko podstatného porušení smlouvy. Koncepce v rámci práv z vadného splnění u smlouvy o dílo a kupní smlouvy je však více šitá na míru konkrétnímu závazku s konkrétními smluvními stranami, když operuje i s odstranitelností vady.

De lege ferenda se navrhuje stanovit hledisko podstatného porušení smlouvy i pro obecnou úpravu práv z vadného splnění. Dále by strany při uzavírání smluv měly zohlednit, že subdodavatelské smlouvy by měly fungovat na principu, na základě kterého dodavateli náleží ty práva a povinnosti jako odběrateli, zatímco subdodavatel je oprávněn a povinen k tomu, co dodavatel na základě dodavatelské smlouvy.

Práce se tedy zabývala obchodními závazky a dodavatelsko-odběratelskými vztahy s cílem tyto vztahy určitým způsobem klasifikovat a nastínit jejich zvláštnosti. Vedle toho bylo v rámci této práce pojednáno nejen o institutu vadného splnění, jakož i o veškerých zvláštních právních následcích tohoto způsobu porušení smlouvy, ale dále byly stanoveny i problematické okruhy následků obecných. V souvislosti s těmito instituty byla věnována pozornost i dílčím problémům, jako je např. otázka povinnosti odběratele dílo převzít, okamžik vzniku povinnosti odběratele zaplatit za dílo, srovnání kritéria odstranitelnosti vad a kritéria podstatného porušení smlouvy pro diferenciaci práv z vadného splnění, aj. Práce tak dosáhla v úvodu stanovených cílů a vyvrátila či potvrdila jednotlivé hypotézy.

Další výzkum by se měl věnovat problematickým okruhům nastíněným v závěru třetí části této práce, zejména problematice § 2630 ObčZ, jakož i vztahu tohoto ustanovení k náhradě škody. Dále by měla být věnována pozornost vzájemnému vztahu jednotlivých právních následků porušení smlouvy, případně pak otázce prodlení a dalších způsobů porušení smlouvy ve víceúrovňových dodavatelsko-odběratelských vztazích, jakož i jejich právních následků.

Seznam použitých zdrojů

PRÁVNÍ PŘEDPISY:

Nařízení Komise (ES) č. 1126/2008 ze dne 3. listopadu 2008, kterým se přijímají některé mezinárodní účetní standardy v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002, dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R1126&from=EN>.

Zákon č. 183/2006 Sb., zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

VZOROVÉ SMLUVNÍ PODMÍNKY:

FIDIC. *Conditions of Contract for Construction For Building and Engineering Works Designed by the Employer*. The Red Book. First Edition. 1999.

FIDIC. *Conditions of Subcontract for Building and Engineering Works Designed by the Employer*. First Edition. 2011.

JUDIKATURA:

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 29. 9. 2010, sp.zn. I. ÚS 1052/10.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 4. 2016, sp.zn. 32 Cdo 2290/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 6. 2010, sp.zn. 33 Cdo 1508/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 6. 2010, sp.zn. 23 Cdo 1991/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7. 1. 2009, sp.zn. 28 Cdo 171/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 10. 2008, sp.zn. 32 Cdo 2843/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 4. 2008, sp.zn. 32 Odo 852/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 5. 2007, sp.zn. 32 Odo 400/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 1. 2006, sp.zn. 32 Odo 444/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 12. 2003, sp.zn. 32 Odo 631/2002.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 3. 2002, sp.zn. 29 Odo 11/2001.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 7. 2000, sp.zn. 29 Cdo 51/2000.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 6. 2006, sp. zn. 32 Odo 558/2005.

MONOGRAFIE:

BEJČEK, Josef. *Obchodní smlouvy - závazky v podnikání*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 544 s. ISBN: 978-80-7400-574-9.

CONTRACTS WORKING PARTY. *Form of Contract, Subcontracts, the International Yellow Book*. First edition. Rugby: Institution of Chemical Engineers, 2007, 107 s. ISBN: 0852955138.

HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1335 s. ISBN: 978-80-7400-535-0.

HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, 2072 s. ISBN: 978-80-7400-287-8.

KLEE, L. *Smluvní podmínky FIDIC*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. S., 2011, s. 456. ISBN: 978-80-7357-620-2.

KLEE, L. *Smluvní vztahy výstavbových projektů*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 148 s. ISBN: 978-80-7357-953-1.

KLEE, L. *Stavební smluvní právo*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. 504 s. ISBN: 978-80-7478-804-8.

LANGER, H. *Vergütungsrisiken des Subunternehmers im internationalen Industriebau: eine vergleichende Studie über die Zulässigkeit bedingender Zahlungsklauseln nach deutschem, amerikanischem und englischem Recht*. Berlin: Tenea Verlag Ltd., 2004. 267 s. ISBN: 3-86504-084-5.

MELZER, F., TÉGL., P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1-117*. Praha: Leges, 2013, 720 s. ISBN: 978-80-87576-73-1.

OLERÍNÝ, M. *Řízení stavebních projektů. Ceny a smlouvy v zahraniční praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. 190 s. ISBN: 80-7179-665-4.

ŠILHÁN, J. *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 4. ISBN: 978-80-7400-544-2.

TICHÝ, L., PIPKOVÁ P. J., BALARIN, J.: *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 504 s. ISBN: 978-80-7400-521-3.

ODBORNÉ ČLÁNKY:

BEZOUŠKA, P. Ochranný účel smlouvy jako prostředek omezení příčinné souvislosti, aneb je stále důležitá předvídatelnost škody? *Právní rozhledy*, roč. 2015, č. 22, s. 763.

HECZKO, Tomasz. Spoluodpovědnost za vady díla, jehož předmětem je stavba. *Právní rozhledy*, roč. 2015, č. 13-14, s. 457.

HORÁK, P. Smlouva o dílo v novém občanském zákoníku (Pohled soudce na vybrané otázky a použitelnost stávající judikatury). *Bulletin advokacie*, roč. 2014, č. 9, s. 21 – 28.

SEPPALA, Ch. *The new FIDIC international civil engineering subcontract*. Paris: FIDIC, January 1995. Dostupné též z <http://fidic.org/sites/default/files/red_subcon_intro.pdf>.

ŠILHÁN, J. Vzdání se práv z vadného plnění v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, roč. 2013, č. 20, s. 712.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

PINSENT MASON LLP. *Projects. FIDIC update* [online]. Únor 2010 [cit. 23. 8. 2016]. Dostupné z <<http://fidic.org/sites/default/files/FIDICUpdate0210.pdf>>.

VARGIC, Mikuláš. *Společná odpovědnost zhotovitele, subdodavatelů a dalších subjektů za vady stavby (IV). Nový občanský zákoník IV* [online]. Portál TZB-info, 17. 2. 2014 [cit. 2. 2. 2015]. Dostupné z <<http://www.tzb-info.cz/normy-a-pravni-predpisy-facility-management/10865-spolecna-odpovednost-zhotovitele-subdodavatelu-a-dalsich-subjektu-za-vady-stavby-iv>>.

Shrnutí

Tato diplomová práce je zaměřená na vybrané instituty soukromého práva v dodavatelsko-odběratelských vztazích. Cílem práce je zhodnocení české právní úpravy a její srovnání s mezinárodními vzorovými smluvními podmínkami FIDIC v souvislosti s problematickými aspekty víceúrovňových dodavatelsko-odběratelských vztahů. Práce směřuje ke konkrétním smluvním doporučením a návrhům de lege ferenda. V první části se práce věnuje dodavatelsko-odběratelským vztahům obecně, jejich klasifikaci, popisu typických znaků a zvláštnostem stavebních vztahů. Druhá část se zabývá předpoklady vadného splnění ve víceúrovňových dodavatelsko-odběratelských vztazích jak z pohledu občanského zákoníku, tak z pohledu mezinárodních vzorových smluvních podmínek FIDIC. Třetí část je věnována právním následkům vadného splnění z pohledu občanského zákoníku a mezinárodních vzorových smluvních podmínek FIDIC.

Abstract

This diploma thesis deals with selected institutes of private law in the context of contractor-subscriber relationships. The purpose of this thesis is to analyse and evaluate czech legislation and to compare with FIDIC terms and conditions. The thesis suggests specific contractual arrangements and recommendation de lege ferenda. The first chapter deals with contractor-subscriber relationships, their classification and main features and specific character of construction contractor-subscriber relationships. The second chapter provides the defects liability of the contractor and the subcontractor in the Czech civil code and the FIDIC terms and conditions. The third chapter deals with legal implications of the defect liability in the Czech civil code and the FIDIC terms and conditions.

Seznam klíčových slov v českém a anglickém jazyce

Klíčová slova: dodavatel, odběratel, subdodavatel, dodavatelsko-odběratelský vztah, smlouva o dílo, vadné splnění, právní následky vadného splnění.

Key words: contractor, subscriber, subcontractor, contractor-subscriber relationship, contract for work, defect liability, legal implications of defect liability.